

In dit nummer:

- 123 En na de lofzang gezongen te hebben
J. Schelhaas
- 124 Geloof in Christus en euthanasie (2)
J.M. Mudde
- 126 In memoriam Tineke Roosjen
J. Kranenburg
- 127 Een briefwisseling over de Schrift
H. de Jong
- 129 Dunblane
H. Algra
- 130 Gedichten Lezen: Pasen
T. Hoekstra
- 131 De verloochening van Jezus door Petrus
H.G. Geertsema
- 134 Samen op weg?
M.H.T. Biewenga

Opbouw

Tot opbouw van het gereformeerde leven

God, dank!
Laat
iedereen
het horen

A.F. Troost

Melodie: psalm 118
bij Matth. 28:1-10
uit: Zingende gezegend
uitgegeven door Boekencentrum, 1995

*God, dank! Laat iedereen het horen;
Christus is waarlijk opgestaan!
Wij gaan niet in de nacht verloren –
Pasen: de grote dag breekt aan!
Geen grafsteen houdt het zonlicht tegen,
een engel kondigt stralend aan:
Ziet waar zijn lichaam heeft gelegen,
waarlijk, de Heer is opgestaan!*

*Wij hadden alle hoop verloren,
niemand van ons zag toekomst meer;
leeg was ons hart, als nooit tevoren
zo eenzaam, zonder onze Heer.
Hopeloos donker was ons leven,
een bange droom, een lange nacht;
waar was ons laatste licht gebleven:
Christus, die ons de toekomst bracht?*

*God dank! De hemel heeft gesproken:
Wie zoekt gij toch? Hij is hier niet!
Een nieuwe lente is ontloken,
vreugde begraaft het diepst verdriet.
God lof! De nacht is overwonnen,
het daglicht krijgt voorgoed ruim baan,
de toekomst is vandaag begonnen –
waarlijk, de Heer is opgestaan!*

Veertiendaagse uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Redactie

Drs. H. Algra
Ds. J. Bouma
T. Hoekstra
Drs. P.J. van Kampen
Ds. J.M. Mudde
Ds. K. Muller
Prof. mr. dr. J.J. Oostenbrink
Ds. W. Smouter
M.J.F. van der Wal
J. Westerkamp-Stegeman

Adres van de redactie

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen.
Telefoon: 0513-620476
Telefax: 0513-627036.

Alle kopij dient uiterlijk dinsdags, in de week voorafgaande aan de week waarin Opbouw zal verschijnen, bij de redactie binnen te zijn.

Kerknieuws/Onder andere(n)

M.J.F. van der Wal,
Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist.
Tel. 030-6961525.

Abonnementen en ledenadministratie

M. van Veelen-Vreugdenhil
Administratie Opbouw
Hunze 16
2911 EH Nieuwerkerk aan den IJssel
Tel. 0180-320205.
Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging

Aanmelding door overschrijving van min.
f 25,- contributie op bovenstaand
gironummer.

Abonnementen

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementenprijs

Bij vooruitbetaling te voldoen.
f 65,- per jaar of f 36,- per half jaar.
Voor studenten f 33,- per jaar.
Buitenland f 92,- per jaar of f 104,- per
luchtpost. Chequekosten buitenland: f 15,-.

Advertenties

Tarief: 65 ct. per mm. bij 45 mm. breed
(excl. 17,5% BTW).
Advertenties inzenden tot woensdag 8.30
uur, anderhalve week vóór
verschijningsdatum. Familieberichten
uiterlijk vrijdagmorgen, in de week voor
verschijning. Advertenties en
familieberichten rechtstreeks naar Nedag,
t.a.v. het bedrijfsbureau.

Technische realisatie

Nedag Grafisch bedrijf b.v.,
postbus 208, 3770 AE Barneveld,
tel. 0342-410760, fax 0342-492542.

Druk

'Steenbergen', Zeist.

Opbouw wordt gedrukt op
gerecycled papier.

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van
iedereen, die niet op de gebruikelijke
manier kan lezen, uitgegeven op
geluidscassette en/of in braille
of grootletter. Informatie en opgave:
CBB, Christelijke Bibliotheek voor
Blinden en Slechtzienden, Postbus 131,
3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

Kalender

van Ned. Geref. bijeenkomsten van
meer dan plaatselijk belang.

Opgave: telefoon 0513-620476; tele-
fax: 0513-627036; E-mail:
kmuller@epsilon.nl

- 13 april Ontmoetingsdag Ned. Geref.
Kerken te Barneveld; inl. en
huren van stands: J.A.D.
Schenkel, tel. 038-3320128)
9 mei S.E.V.-voorjaarsvergadering
in de Jeruzalemkkerk te
Utrecht; aanvang: 19.30 uur
11 mei Zendingsvoorjaarsvergade-
ring Leerdam met samenwer-
kende kerken
11 mei Jaarvergadering S.O.S. te
Amersfoort

In de eerstkomende nummers (o.a.)

Marjon Busstra, Economie speelt zen-
ding parten
Ineke van Buren, Asielzoekers en
vluchtelingen

Als je 'geloof' zou moeten tekenen, hoe
zou je dat het beste kunnen doen? Is
dat aan te geven als één keurige,
strakke lijn? Steeds op dezelfde hoogte,
een rimpelloos geheel? Een mens weet
wel beter.

Daarover schrijven een aantal auteurs in

Levenswoorden

Dit jaarlijks verschijnende inspirerende
interkerkelijke boekje is voor velen een
steun in de rug.

Aan deze uitgave werkten o.a. mee de
Ned. Geref. predikanten ds. F.R. Bruin-
tjes en ds. H. van Ommen.
De prijs is slechts f 13,90

Levenswoorden is een uitgave van
KOK-VOORHOEVE en FILIPPUS en is
verkrijgbaar in de boekhandel, maar ook
op de a.s. Ontmoetingsdag in Barne-
veld.

U kunt het boekje ook bij Filippus bestel-
len. Ons adres is: Postbus 3052, 6802
DB Arnhem. Tel. 026-3514340.
Bestellen per fax is ook mogelijk. Het
faxnr. is gelijk aan ons telef.nr.

KOK VOORHOEVE

Bezoek onze stand
op de **Ontmoetingsdag**
en maak kennis
met onze uitgaven.

Zet je
hart in

Voor de hoofdzaak!

- **EEN VIERJARIGE HBO-OPLEIDING**
voor godsdienstonderwijs, kerkelijk en missionair werk
- **EENJARIGE BIJBELSCHOOL**
bezinning op je christen-zijn in deze wereld
- **OPLEIDINGSJAAR ZENDING EN EVANGELISATIE**
je beroep combineren met missionair of diakonaal werk
- **KORTE CURSUSSEN**
praktische toerusting voor gemeenteleden

KRAKELINGWEG 10,
3707 HV ZEIST,
TEL. 030 69 24 166

De Wittenberg
CHRISTELIJKE HOGESCHOOL
EN TOERUSTINGSCENTRUM

OPEN HUIS: 20 april om 10.30 uur • 24 mei om 19.30 uur

En na de lofzang gezongen te hebben...

Mat. 26:30

J. Schelhaas, Zwolle

Dat is het laatste van het laatste avondmaal op donderdagavond: een lied. Onbegrijpelijk, dat onze Heer dat kon. Je hebt zojuist tegen één van je vrienden moeten zeggen: Wat je wilt gaan doen, doe dat nu. Je weet, dat je voor de huiveringwekkende diepte van de Godverlatenheid staat, van het alleen door de nacht van Gods toorn moeten... en dan toch zingen?!

Eén keer staat er over Jezus in de Bijbel, dat Hij gezongen heeft. Dat was toen alle zekerheden wegvielen. Zijn vrienden, ze vluchten; Zijn moeder, Hij moet haar weggeven; Zijn vader, hoe Jezus ook roept straks: God zwijgt. Voor ons is het onvoorstelbaar wat Jezus voelde in Zijn laatste nacht. Je probeert het te vergelijken met menselijk leed. Je leest over mensen, die de poort van het concentratiekamp door moesten gaan. Alles liet je achter, heel je bestaan; een slaaf werd je, een nummer. Maar Jezus zong, terwijl Zijn weg oneindig veel eenzamer was. Want de HERE God, zo vertellen ds. Overduin en mr. Bakels en dr. Wurmband, want God ging mee door de poort van Auschwitz, maar waar was Hij, toen op Golgotha de hel Jezus omsloot?! Er is ontzettend veel en diepgaand leed in de mensenwereld – je wordt soms volkomen afgebroken – maar Jezus zong en ging (moest!) vervolgens... alleen verder. Naast óns echter staat God! Misschien is uw verdriet nog te groot, jouw gevoel van niet begrepen worden, zodat je God niet ervaart, maar Hij is er wél, vol ontferming! Omdat deze Vader op Golgotha moest zwijgen, van verre moest staan. O, ondoorgroendelijke diepte... van een Heiland, die zingend de nacht ingaat!

Zingen in de nacht

Einde van het laatste samenzijn van Jezus en Zijn vrienden. De lampen gaan uit. We moeten de duisternis in. Maar de richting staat erbij. Onthouden! Richting Olijfberg.

Tussen het danken na het eten en het vertrek naar de Olijfberg, was er echter eerst iets anders: „En na de lofzang gezongen te hebben...” Was we verwacht hadden op weg naar het lijden, dit niet. Zingen als je de nacht in moet? Wat zingt Jezus samen met Zijn vrienden? Niets anders dan wat alle kinderen van Abraham zongen aan het eind van de Paasmaaltijd: De Psalmen 111-118.

Laten we even luisteren naar Jezus, als Hij Ps. 116 zingt. Zo hebben de Joden nog nooit gezongen en wij ook niet. Het wordt een totaal nieuw lied van een oneindige diepte.

1. *Tot in het felst benauwen, de gruwelijkste druk,
blijf ik op U vertrouwen!
Al komt mij ongeluk van alle kant omringen,
dreigt haat mij nacht en dag,
Uw vreugde blijf ik zingen, zo lang ik leven mag.*
2. *Heeft ieder mij bedrogen, verschuilt zich zelfs verraad
in klare vriendenogen,
ik weet: Gij HEER verlaat mij niet!
Meer dan ik telde
zag mij Uw liefde aan;
Hoe kan ik ooit vergelden, wat Gij mij hebt gedaan!*

(...)

5. *Van die U toebehoren, ben ik de minste, HEER;
toch wilde Uw hart mij horen;
Gij hebt mij in mijn eer hersteld en mij mijn boeien
ontnomen, stil en zacht.
Uw glimlach deed herbloeien wat haast was omgebracht.*
6. *Daarom kom ik getreden, draag ik mijn offer aan
en straalt in mijn gebeden de luister van Uw Naam. Uw voorhof ga ik binnen
en prijs met klaren stem
Uw wijde zegeningen. Uw glorie zal ik zingen
binnen Jeruzalem!*

Blij vooruitzicht

Ongelofelijk, onbegrijpelijk, deze zingende Jezus! Zo gaat Hij, lofzingend(!) de nacht van het lijden in. En wij men-

sen luisteren verwonderd en begrijpen het niet.

Velen bespreken plaatsen in onze oude kathedralen om het mee te maken. Maar Bach bedoelde het niet als kijkspel, nee, als een huiveringwekkende prediking!

Uit alle huizen in Jeruzalem klinken dezelfde psalmen. Maar de engelen krimpen ineen, omdat helaas zoveel zangers en zangeressen niet met hun hart er bij zijn. Ineens die ene Stem: „God heb ik lief, want die getrouwe HEER hoort mijne stem...” zo staat Jezus voor Gods troon. In Hem zingt een wereld verloren in schuld. Hij draagt het zingen van al Gods kinderen: „Toen hoorde God; Hij is mijn liefde waardig...” U/jij weet nu wat het betekent: „En na de lofzang gezongen te hebben...” Psalmen in de nacht. Levensliederen. Daarom klonken ze vanuit de dodencel van het Oranjehotel in Schevenin-

zingen de toekomst tegemoet

gen. Daarom klinken ze van een sterfbed: „Maar blij vooruitzicht...”

O ja, die Olijfberg?! Wel, je mag voorbij de hof van Gethsemane gaan naar de top. Die is geworden de poort van de hemel. Daar leer je zingen de toekomst tegemoet.

Vraag aan de HERE God om de leiding van Zijn Geest en Woord. En je ziet het: Geen tranen en rouw meer, geen moeite en onderdrukking meer, geen zee, geen storm; speren worden spaden, woestijnen worden een rozentuin; in de wereldweide wolven en lammeren. Ja, Ik zal toch, zei Ik, de wijn nieuw met jullie drinken in het koninkrijk van Mijn Vader?!

Eindeloos zal het duren, dit wonder van Uw pure verkwikking licht en wijd. Gij zijt mijn God, mijn zingen moge uw troon omringen, Amen – in eeuwigheid!

(Ps. 118)

P.S. De psalmen zijn uit de berijming door Gabriël Smit

Geloof in Christus en euthanasie (2)

J.M. Mudde, Enschede

Door de Bijbel loopt een lange lijn van het lijden van de rechtvaardige. De lijn begint bijna in het begin, met het lijden van Abel, die door Kaïn vermoord werd. Op de lijn bevinden zich ook een Jozef en een Job, een David, een Elia, Jeremia en talloze andere vromen. Ze hebben ten zeerste geleden, allereerst door onrecht en vijandschap van goddeloze mensen, maar ook onder tegenslag en ziekte. En het lijden van al deze rechtvaardigen cumuleert in het lijden van de Rechtvaardige, Jezus Christus, de man van smarten.

Een van de eerste dingen die we uit deze lijn van lijden kunnen opmaken, is, dat wij in ons lijden niet alleen zijn. We zijn – ook wanneer we lijden vanwege een ernstige handicap, ziekte of ouderdom – samen met de Kerk van alle plaatsen en alle eeuwen. Dat is al een lichtpuntje. Wij zijn in ons lijden, ik ben in mijn lijden, niet alleen, onze smart is gedeelde smart. Dat heft het heel persoonlijke en voor de enkeling altijd unieke karakter van zijn of haar lijden niet op, en evenmin de eenzaamheid die daarin gevoeld wordt, maar toch kan alleen al van deze lotsverbondenheid een zekere steun uitgaan, iets van de eenzaamheid weggenomen worden. Maar ook op nog een andere, meer ingrijpende manier, is het lijden van de rechtvaardigen van het Oude en de Nieuwe Testament voor ons van betekenis. We mogen hen ook zien als *voorgangers* op de weg die wij soms ook moeten gaan. Zij zijn als een auto, die op gepaste afstand voor ons uit rijdt in de mist. Zo'n auto functioneert als een gids; hij rijdt waar wij straks komen, we kunnen onze koers een beetje op hem afstemmen. Maar zelfs meer dan voorgangers zijn zij. De HERE brengt ons in contact met het lijden van deze rechtvaardigen, zoals een maatschappelijk werker of arts ouders van dove kinderen, of mensen met een bijzondere ziekte of handicap met een vereniging van mensen, die in hetzelfde schuitje

zitten, in contact brengt. Zij immers weten wat het is, voelen elkaar aan en kunnen daarom elkaar tot steun zijn en leren. Op dezelfde manier verenigt de HERE God ons via zijn Woord met andere gelovigen die lijden. Zij zijn er om van te leren, om ons te steunen. Het is vanuit deze invalshoek dat ik dieper wil ingaan op omgang met lijden in onze samenleving en wat daarmee verbonden is, de vraag naar euthanasie. Niet zozeer dus vanuit de optiek van wat mag of niet mag, maar vanuit de gedachte, dat er mensen zijn die ons een voorbeeld hebben nagelaten, opdat wij in hun voetstappen zouden treden.

Appels en peren?

Nu kan ik me voorstellen dat iemand een vraagteken bij deze benadering plaatst. Kan dat namelijk wel, die sprong maken van het lijden van de rechtvaardigen in het Oude en Nieuwe Testament, naar het lijden in onze samenleving t.g.v. lichamelijke of psychische moeite? Uit de psalmen immers blijkt, dat de rechtvaardigen vooral lijden onder de vijandschap van

*Wij zijn
in ons lijden
niet alleen*

goddeloze medemensen, onder onrecht en leugen. Eigenlijk altijd is er ook sprake van een *direct-religieuze dimensie*. En zelfs als ze ziek zijn is de angel van hun pijn gelegen in de reactie van de 'bedrijvers van ongerechtigheid' (verg. Ps. 6:9 vv; 38:12 vv; 41:6 vv). Is het *algemeen-menselijke* lijden niet van een dusdanig ander karakter, dat een vergelijking met het lijden van de rechtvaardigen en zeker met het lijden van de Rechtvaardige niet anders is dan een *metabasis eis allos genos*, in rond Hollands het vergelijken van appels en peren?

Gestalten van de dood

Hoewel er onderscheid bestaat tussen de oorzaken waardoor mensen lijden, liggen het lijden om onrecht en ziekte minder ver uit elkaar dan we op het eerste gezicht geneigd zijn te denken. Ze verschillen, maar niet zodanig dat

de omgang met de een geen betekenis heeft voor de omgang met de ander.

Op verschillende Schriftgegevens wil ik in dit verband wijzen. Zo worden beide oorzaken van lijden meer dan eens in een onderling verband samengebracht als *gestalten van de dood* waarmee de mens te maken kan krijgen. In Rom.

8:31-39 bijvoorbeeld vinden we twee opeenvolgende reeksen van machten die een mens op de knieën dreigen te krijgen. De eerste reeks is specifiek vanuit Paulus' situatie geformuleerd. Genoemd worden *verdrukking*, benauwdheid, vervolging, honger, naaktheid, gevaar en het zwaard.

Woorden die, om het zo te zeggen, het typische lijden om Christus' wil verwoorden. In de tweede reeks, die in precies hetzelfde verband staat, worden de andere gigantische machten waarmee ieder mens geconfronteerd wordt benoemd: *dood* en leven, engelen en machten, heden en toekomst enz. Niet alleen de dood kan een verschrikking zijn, ook het leven... Het zijn machten die ons vanwege hun omvang en kracht het zicht op God benemen kunnen. Het typische lijden om Christus' wil en „het lijden van de tegenwoordige tijd” (Rom. 8:18) gaan hier samen op. Ook bestaan belangrijke overeenkomsten tussen de *beleving* van het lijden vanwege menselijke vijandschap en vanwege ziekte. Wanneer je bijvoorbeeld Ps. 69 (een gebed om verlossing van vijanden) vergelijkt met Ps. 88 (een gebed om redding uit een dodelijke ziekte), dan vallen – behalve de verschillen in beleving – de grote overeenkomsten op. In beide gevallen is sprake van totale uitputting, het niet meer kunnen (69:4; 88:10). In beide gevallen is sprake van een confrontatie met overweldigende machten, het gevoel overspoeld te worden door machtige waterstromen (69:2 vv; 88:8, 18). In beide gevallen is sprake van verlies aan waardigheid en eenzaamheid (69:9, 13; 88:9, 19). In beide gevallen is er sprake van het gevoel door God verlaten te zijn (69:18; 88:15). Zowel via vijandschap als ziekte, zo blijkt, komt de mens in aanraking met een vreemde, dreigende macht die hem kapot maakt, vernedert, in het domein van de dood brengt. Dit wordt op weer een heel andere manier bevestigd door de

manier waarop wij tegenwoordig met de psalmen omgaan. De psalmen die wij tijdens of na ernstige ziekte keer op keer lezen, zijn in veel gevallen geschreven met het oog op situaties van verdrukking en vijandschap. Neem de psalmen 23 en 116. *Terecht* vallen we tijdens of na ziekte op deze psalmen terug. Toch blijkt uit Ps. 23:5a en Ps. 116:11, dat ze vanuit situaties van *verdrukking* geschreven zijn. De herkenbaarheid is ook in geval van ziekte echter zo groot, dat we er als vanzelf

de Knecht is door de bodem van het mens-zijn gezakt

naar grijpen. In die vijand mogen we ook je ziekte zien, zeggen we. En terecht, want die ziekte *is* een vijand. En dat geldt eveneens voor de dood, die is een persoonlijke vijand. 'Dood', zo spreekt de Schrift persoonlijk aan (verg. Hos. 13:14; 1 Kor. 15:55). De laatste vijand, op wiens onttroning we verlangend wachten. Het is op grond van dergelijke gegevens dat we bovengenoemde sprong mogen maken. Maar het lijden van Christus dan? Dat is toch wel van een geheel andere orde?

Het lijden van de Knecht

In dit verband is het goed te wijzen op een detail uit de vierde profetie aangaande de lijdende Knecht des HEREN, Jes. 52:13-53:12. Zoals bekend sluiten vele elementen van deze profetie naadloos aan op de lijdensweg van de Here Jezus Christus. Neem 53:7: Hij werd mishandeld, maar hij liet zich *verdrukken* en deed zijn mond niet open; als een lam dat ter slachting geleid wordt en als een schaap dat stom is voor zijn scheerders, zo deed hij zijn mond niet open. De lijdende Knecht is hier heel duidelijk de door onrechtvaardigen *verdrukte* Knecht. Toch wordt 'de man van smarten' (:3) niet minder getekend als een mens die het *algemeen-menselijke* lijden in zich omdraagt en wel op een zeer aangrijpende manier. We lezen dat velen zich over Hem ontzet hebben, omdat zijn gestalte *niet meer menselijk* (52:14) was. En: Hij had gestalte noch luister, dat wij hem zouden hebben aangezien, noch gedaante dat wij hem zouden hebben begeerd... Hij was getrouwd met *ziekte*, als *iemand voor wie men het gelaat verbergt(!)*. Zo reageren wij nog als wij iemand door zeer ernstige ziekte of handicap zien aangetast.

Je wendt ontzet je ogen af, want het is niet om aan te zien, zo'n pijn kan de aanblik van een ernstig zieke doen. Om het zo te zeggen: als er iemand door de bodem van het mens-zijn gezakt is, dan Hij wel. De Knecht, de Rechtvaardige (53:11) lijdt dus *niet alleen* onder *onrecht* en verdrukking, maar ook onder ziekte en pijn. Het totaal aan menselijk lijden heeft Hij op zich willen nemen. En ook al kunnen wij dit gegeven niet direct met het beeld van de Christus van het Nieuwe Testament verbinden, ook Hij, de Knecht is een uitzichtsloos lijden doorgestaan. Hij heeft ook daarin met ons willen mee-lijden, is ons daarin voorgestaan.

Op lijden voorbereid

Een volgende keer hoop ik nader in te gaan op wat het lijden van de rechtvaardigen concreet voor ons betekenen kan. Nu wil ik bij een punt iets langer stilstaan. Vanaf het prilste begin heeft de Kerk dus geleefd met lijden en zelfs geleefd uit lijden. Dit huiveringwekkende gegeven – want huiveringwekkend is het – moet ons ervan doordringen, dat in het leven van de gelovige nog steeds de *mogelijkheid* om voor God te moeten lijden aanwezig is. De navolging van Christus en kruis dragen zijn blijkens Zijn eigen woorden (Mc. 8:34) zelfs onlosmakelijk verbonden. Daarmee is natuurlijk niet bedoeld, dat we het lijden moeten zoeken, noch minder dat we het tot een cultus moeten verheffen, maar wel dat we het niet ontlopen mogen als het niet anders kan. En dat is iets heel moeilijks, iets bijna tegennatuurlijks. Want wij mensen zijn van nature geneigd ten opzichte van de moeiten van het leven de makkelijkste en veiligste weg te bewandelen en dus – overigens heel begrijpelijk! – geneigd lijden te mijden. Dat de weg waarop Christus ons voorgaat niet zelden door lijden heenleidt, is zeker in onze samenleving een uiterst moeilijk te verteren gedachte. Dat komt omdat de mens, zoals die van nature is, in onze samenleving voortdurend op zijn wenken bediend wordt. In vele opzichten zijn wij erin geslaagd een paradijs op aarde te creëren. De persoonlijke confrontatie met lijden is vanuit deze situatie een wel heel grote sprong. En dan kan in heel concrete situaties het spoor van iemand die probeert gelovig achter Christus aan te gaan, wijken van het spoor van iemand die dat niet doet. Het kan, en in onze samenleving gebeurt het ook. Ik zie het gebeuren in de manier waarop in onze samenleving omgegaan wordt met de moeite van het leven. Velen zijn er die de moeite van

het krijgen van een verstandelijk of lichamelijk gehandicapt kind mijden m.b.v. een abortus. Velen zijn er die hun relatieproblemen 'oplossen' door een echtscheiding. En deze omgang met de moeiten van het leven werkt ook door in de omgang met ernstige ziekten en handicaps. Nee, denk nu niet dat ik hiermee het laatste woord over abortus, echtscheiding of euthanasie gesproken denk te hebben. Het gaat me om de algemene lijn. En die algemene lijn wijkt af van de lijn van lijden van de Rechtvaardige, die door de Schriften loopt.

Christen-zijn is achter Christus aangaan. Maar het is – hoe moeilijk ook – nooit zonder perspectief. Als wij delen in zijn lijden, is dat om ook te delen in zijn verheerlijking.

Kruimels van de tafel

Geroepen om te helpen

In de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan leert Jezus ons dat godsdienstige en nationalistische grenzen geen rol mogen spelen bij het helpen van mensen in nood. De Samaritaan uit de gelijkenis ziet aan de kant van de weg geen Jood liggen, maar een mens. Zelfs je vijand behoort je te helpen, zegt Jezus, want hij is een mens. Zelf had Jezus dat uit het Oude Testament geleerd. In de mozaïsche wetten staat: *als je ziet dat de ezel van je vijand onder zijn last bezwijkt, moet je er niet handenwrijvend van leedvermaak naar staan kijken, maar dan moet je je handen uit de mouwen steken en hem een helpende hand bieden. Naar onze tijd overgebracht zou je het volgende geval kunnen krijgen: Je hebt ruzie met een buurjongen. Die heeft je een keer een lelijke hak gezet. Daarom wil je niets meer met hem te maken hebben. Jullie groeten elkaar ook niet meer. Als je hem tegenkomt, kijk je hem straal voorbij. Maar op een dag in de stad zie je dat hij in de problemen zit. Hij heeft een stelletje dozen op de bagagedrager van zijn fiets. Hoewel hij er zelf naast loopt en ze met één hand in bedwang probeert te houden, lukt hem dat niet. Telkens vallen ze op de grond. Als je dat ziet, is de verleiding groot om te denken: net goed; laat hem maar lekker modderen. Maar de bijbel zegt: niets daarvan. Je moet naar hem toegaan en hem helpen. Dat is voor mensen altijd een moeilijke opgave geweest. Er is dan ook vaak weinig van terecht gekomen. Het Oude Testament en Jezus zeggen: God verwacht wel iets van je. Als je geconfronteerd wordt met mensen die het moeilijk hebben en in nood verkeren, gaat het niet aan om als de priester en de Leviet uit de gelijkenis met een grote bood om hen heen te lopen. Je bent geroepen om te helpen.*

M.R. van den Berg, Groningen

Tineke Roosjen

In Memoriam

J. Kranenburg, Kampen

In dit blad is in het algemeen slechts ruimte voor een herdenkingswoord bij het overlijden van predikanten. Dat kan moeilijk anders. De redactie vond voor dit keer een uitzondering gepast.

Op 14 maart is plotseling overleden Tineke Roosjen, ouderling van de Tehuisgemeente in Groningen. Zij werd 69 jaar. Het zal niet vaak gebeuren dat het sterven van een ambtsdrager voor de gemeente zo'n grote schok teweegbrengt.

Zij werd in 1975 als eerste vrouwelijke ambtsdrager in de Nederlands Gereformeerde Kerken in Groningen tot ouderling bevestigd. Enkele maanden geleden begon zij aan haar vierde ambtsperiode. Dat niemand hierin een verkapt pleidooi hore voor de vrouw in het ambt, maar zij is de gemeente in Groningen tot grote zegen geweest en groot ook was haar invloed op het karakter van de gemeente. Het is niet zo gemakkelijk, precies te zeggen waar die invloed vandaan kwam, want zij heeft die op geen enkele wijze gezocht.

Zij was een ontwikkelde vrouw. Stu-

deerde rechten in Groningen en was als juriste tot aan haar pensioengerechtigde leeftijd verbonden aan de Provinciale Griffie in Groningen.

In landelijk verband heeft zij in de kerken bij mij weten geen andere functie bekleed dan het lidmaatschap van de commissie die zich bezighield met de selectie uit het Liedboek der Kerken. Christus en Zijn gemeente, dat was haar leven. Zeer groot was de kring van mensen die zij in de afgelopen jaren heeft bijgestaan en op alle mogelijke manieren geholpen.

Zij was daarin voorbeeldig trouw, geduldig en verrassend mild voor wie fout ging. Naar woorden zoekend, geloof ik dat haar betekenis vooral voortkwam uit haar echtheid. Elke vorm van show was haar vreemd. Dat was haar charme. Zij bleef zichzelf tot aan haar Groningse tongval toe die uit haar mond zo aardig klonk.

Voor veel predikanten in het land is zij een bekende geworden door het ver-

zorgen van de preekvoorziening. Een 'vak' dat zij tot in de puntjes beheerste en dat voor de Tehuisgemeente geheel eigensoortige moeiten meebracht. Ze stond op een merkwaardige wijze boven de 'kwesties'. Die werden voor haar pas gewichtig als er mensen bij betrokken waren waarmee zij in aanraking kwam. Het zou haar zelf waarschijnlijk verrast hebben maar ik denk dat het in de komende tijd anders zal worden op de plaatsen waar zij leefde.

Zelfs het trappenhuis naar haar flat zal er binnenkort anders uitzien.

Het zal altijd tot zegen zijn om aan haar terug te denken.

Na een dankbare dienst, die door ds. Gerkema werd geleid, werd zij begraven naast haar ouders, waarmee zij zich altijd sterk verbonden is blijven voelen. Daarom eindigden wij de dienst met Gez. 397: „O God, die droeg ons voorgeslacht...”. Het lied was nog door Tineke zelf gekozen.

Het is beslist de moeite waard om onze

BOEKENSTAND

op de Ontmoetingsdag in Barneveld te bezoeken. Voor slechts **f 4,50 per stuk** hebben wij in de aanbieding boeken van ds. M.R. v.d. Berg, prof.dr. J. Douma, drs. H. de Jong, F.A. Schaeffer, prof.dr. C. Trimp en vele anderen. Verder gedichtenbundels en romans etc. Natuurlijk kunnen wij u ook onze aanbiedingslijst toezenden!

Van den Berg Boeken, Apeldoorn

Hymnestraat 15, tel./fax 055-3668231

HELP VLUCHTELINGEN TERUGKEREN NAAR (T)HUIS

LANDELIJKE COLLECTEWEK

9 T/M 13 APRIL 1996

ZOA

VLUCHTELINGEN ZORG

Giro 550 • Bank 38.75.12012

Een briefwisseling over de Schrift

H. de Jong, Zeist

Het zal onze lezers wel niet verbazen als ik zeg dat ik reacties heb gekregen op het interview dat het blad KOERS mij afnam in september van het vorige jaar, met daarin de hoofdstelling dat niet de bijbel Gods Woord is maar dat wij in de bijbel Gods Woord vinden. Onder degenen die reageerden waren ook kerkeraden uit ons kerkverband. Met één van hen kwam ik overeen onze correspondentie te publiceren. Dat wil zeggen dat ik aanbod hun brief, met mijn antwoord en hun antwoord daar weer op, in ons blad te publiceren. Dat is door de broeders goed gevonden.

Natuurlijk heeft het afbreken van het gesprek bij de derde brief iets onbevredigends en natuurlijk heb ik de neiging de kerkeraad van Zalk een tweede antwoord te geven, maar behalve dat dat niet de afspraak was, zouden we zo ook aan de gang blijven en daar gaat het nu niet om. Waar gaat het mij dan wel om? Drie dingen. In de eerste plaats vind ik de toon van de correspondentie goed. Het blijkt mogelijk over een gevoelig onderwerp christelijk met elkaar van gedachten te wisselen. In de tweede plaats: Boze tongen beweren wel eens dat wij geen welgeordend kerkverband hebben en dat we allemaal maar wat door elkaar heen-schaatsen. Ik vind een briefwisseling als deze een wezenlijk stukje kerkverband. Zonder commissie zus en rapport zo hebben we het gewoon ergens over. Zonder de rompslomp van formaliteiten komen we ter zake. Ik ben daar echt een beetje trots op. In de derde plaats heb ik een eigenbelangetje. Ik verantwoord me namelijk in mijn brief over de motieven die ik voor dat interview had en ik vermoed zo dat ik daar ook verschillende van onze lezers een dienst mee doe.

Zalk, januari 1996

Geachte dominee De Jong,

Al eens eerder heeft de kerkeraad van Zalk en Veecaten zich schriftelijk tot u

gewend. U hebt indertijd met dankbaarheid kennis genomen van ons schrijven. Na ernstig overwegen, één van de redenen van ons late reageren, zien we nu helaas opnieuw reden ons tot u te wenden.

Opnieuw zeggen we u dat het ons spijt dat u opvattingen inzake Schrift en belijdenis naar buiten brengt (Koers, september 1995), waarvan u weet dat ze niet de onze zijn.

Binnen onze kerken is de gewoonte ontstaan om geen polemiek aan te gaan in persorganen. De angst voor polarisatie is nog steeds erg groot. Terwijl deze situatie ons tot zorgvuldigheid zou moeten nopen, spreekt u vrijuit in woorden waarvan u weet dat ze door een groot aantal gelovigen uit onze kerken niet ondersteund worden. Wij betreuren dat door een publicatie als in Koers de polarisatie toch toeneemt. Om te beginnen in onze eigen kerken, maar ook in het contact met andere. Ook stelt uw invloed op aanstaande dominees ons voor ongeruste vragen.

Onzes inziens laat u de menselijke ratio keer op keer heersen over de Schrift. Dat vinden wij in de eerste plaats niet recht voor de Here. Maar in de tweede plaats vrezen we dat uw inspanningen op den duur de

**ambt en gemeente
mogen niet
van elkaar
vervreemden**

gemeente zullen vervreemden van haar Christus. Onzes inziens overschrijdt u kaders die het christen- en gereformeerd-zijn zouden moeten blijven bepalen. Wij zien gebeuren dat, waar u nog halt houdt, uw volgelingen verder gaan. Tegen deze willekeur protesteren wij!

Overigens strijdt u bovendien tegen een massief fundamentalisme, dat onzes inziens nauwelijks in onze kringen gevonden wordt. Dat u de moeilijke vragen omtrent het Schriftgezag niet uit de weg gaat, is alleszins acceptabel. Maar dat u ze op een dergelijke manier hardop stelt gaat ons te ver. Ons leek het de meest broederlijke weg, u opnieuw persoonlijk op deze

dingen aan te spreken. Ziet u daar enkel goede bedoelingen in.

U toebiddend dat u de vele aan u geschonken gaven tot opbouw van de gelovigen mag gebruiken, wensen wij u en de uwen een heilvol 1996!

*namens de kerkeraad van
Zalk en Veecaten,
praeses, F.H. Blokhuis
scriba, J. Baard*

Zeist, 9 januari 1996

Hooggeachte Broeders,

'Met dankbaarheid kennis genomen van uw brief' gaat wat ver, maar weet u ervan verzekerd dat het ook ditmaal bij mij in goede aarde valt dat u zich met uw bezwaren rechtstreeks tot mij wendt. Niet alleen hebt u daar het volste recht toe, maar ook doet de vriendelijke toon van uw brief mij goed. Wat u schrijft is ten dele reëel. Ik zeg inderdaad dingen waarvan ik weet dat ze door een groot aantal gelovigen uit onze kerken niet ondersteund worden. Ook hebt u gelijk als u zegt dat in onze situatie zorgvuldigheid vereist is. Ook uw zorg dat de gemeente door een bepaalde manier van spreken van haar Heer vervreemd raakt, is zonder meer herkenbaar. En de vrees dat anderen met het door mij geschrevene een verkeerde (of, zegt u, een nog meer verkeerde) kant op kunnen gaan, is ook al niet uit de lucht gegrepen.

Toch staat daar iets tegenover dat mij over al deze bedenkingen doet heen-stappen. Wat is dat? Wel, ik meen op te merken dat er in de gemeente een andere benadering van de bijbel bezig is veld te winnen. Ik merk dat als ik mijn oor te luisteren leg bij katechisan-ten en bijbelkringbezoekers. Vrijuit komt men in die kringen met een meer genuanceerde opvatting over de bijbel naar voren dan men zich tot dusver toestond. Dat blijkt hieruit dat men bijvoorbeeld niet achter alle uitspraken van Paulus de Heilige Geest ziet staan. Dat men meer dan vroeger rekening houdt met een menselijke inbreng in de bijbelboeken die het gezag van de bijbel op historisch of moreel of natuurwetenschappelijk gebied inperkt. Ik denk dat dit een logisch gevolg is van het feit dat wij – al wat langer geleden – opgehouden zijn de goddelijke inspiratie van de Heilige Schrift *mechanisch* te zien. De

eigen menselijkheid van de bijbelschrijvers werd gaandeweg meer benadrukt. En wie menselijkheid zegt, zegt menselijke beperktheid.

Als we dit nu zomaar laten begaan zal het gevolg zijn dat er zich een dubbel circuit in de kerken gaat ontwikkelen van enerzijds een ambtelijke en anderzijds een gemeentelijke 'theologie', met alle nare gevolgen van dien, die van de onwaarachtigheid voorop.

Ik wil naar mijn vermogen aan deze kwalijke ontwikkeling een halt toeroepen. Ambt en gemeente mogen niet van elkaar vervreemden. Daarom wil ik aan de nieuwe benadering van de bijbel leiding geven. Ze niet botweg bestrijden en ze ook niet klakkeloos bijvallen. Vanuit mijn vijftigjarige bewuste omgang met de Heilige Schrift wil ik hardop zeggen wat ik aan deze ontwikkeling goed vind en niet goed vind. Ik doe dat niet om te provoceren, maar vanuit een gevoel van verantwoordelijkheid.

De wijze waarop ik het doe is zeker niet boven alle kritiek verheven. Soms zeggen collega's tegen mij: Je hebt wel gelijk, maar ik zou het anders doen. Als ik ze dan uitnodig om het

een massief fundamentalisme bestrijd dat in onze kringen nauwelijks voor zou komen. Zeker, daar gaat het mij óók tegen en ik zie met zorg het ook onder ons toenemende geknutsel met bijbelse profetieën aan die ons een blauwdruk van de naaste toekomst zouden moeten verschaffen. Maar het gaat mij daarnaast ook om zaken als de positie van de vrouw in de gemeente en de plaats van de homofiele mens in ons midden (om maar enkele dingen te noemen) – zaken waarbij ons een verkeerde, een te tijdloze benadering van de Schrift in de weg staat.

Tenslotte, laat ik keer op keer de menselijke ratio heersen over de Schrift, zoals u schrijft? De Schrift is een schat in een aarden vat, broeders. Dat aarden vat is vanuit de ratio heel goed te benaderen. Ik zou niet weten hoe het anders moest. Je kunt wel bij elke moeilijkheid waarvoor de bijbel ons stelt, zeggen dat het ons niet duidelijk is en dat God wel zal weten hoe het zit, maar dat vind ik vroom geteut, want van sommige dingen weten wij wel degelijk hoe het zit. Maar van de andere kant realiseer ik me wel terdege dat ik door de hele bijbel heen met *de schat* te maken heb en ik zou het van mezelf heel erg vinden als ik daar met mijn verstand over zou (willen) heersen. Van het geheel van de Schrift zeg ik van ganser harte met de woorden van Gezang 146: „Als ik dit wonder vatten wil, dan wordt mijn geest van eerbied stil”. Deze toon kunt u ook in het bewuste Koers-interview van september 1995 beluisteren. Ik heb uw brief vanuit een diepe geloofsverbondenheid met u gelezen. Ik hoop van harte dat u dat ook van mijn brief kunt zeggen.

*Met hoogachting en broederlijke groet,
H. de Jong*

Zalk, maart 1996

Geachte dominee De Jong,

Wij bedanken u hartelijk voor uw brief van 9 januari. Uw vlugge en uiterst spontane reactie heeft ons verrast. In uw spontaniteit hebt u ons meege-nomen naar uw voornaamste drijfveer. Daartoe konden wij u geenszins verplichten, maar we zijn u erkentelijk voor deze royale openheid.

U hebt ons nog eens hartelijk overtuigd van uw bezorgdheid. Tegelijk hebt u ons bevestigd in de overtuiging dat onze bezorgdheid toch een andere is. Juist de pragmatische toon van uw brief, die ons getroffen heeft, doet ons dat denken.

Waar u als ambtsdrager probeert verwijdering tussen ambt en gemeente te voorkomen, menen wij dat onze eerste verantwoordelijkheid is: verwijdering tussen Christus en zijn gemeente voorkomen. Welke verwijdering u wel herkenbaar vindt, maar wellicht minder dreigend.

U getuigt voor u persoonlijk, dat u in uw werk niet van de Here vervreemd raakt. Nu staat uw integriteit voor ons buiten kijf. Maar het is onze zorg dat u niettemin uw toehoorders enigszins los maakt van de bijbel. En voor ons is de bijbel het Woord en de stem van God. Wij hebben echt wel begrip voor uw pastorale inspanningen om de bijbel bij zoveel mogelijk mensen 'gelegen' te laten komen; maar als dat ten koste moet gaan van die bijbelgedeelten, die ons 'ongelegen' komen, dan is de prijs ons te hoog.

Uw nonchalantere omgang met de bijbel komt ons teveel voort uit pragmatische motieven en te weinig uit principiële.

Wij bestrijden dan ook uw mening dat de apostel Paulus de *bijbel* op het oog heeft als hij schrijft over een aarden vat dat aan scherven kan gaan. Blijkens het verband (2 Kor. 4:8-5:10) bedoelt Paulus met aarden vaten (meervoud!) heel duidelijk zichzelf en andere *brengers*. Daar tegenover zet hij het *gebrachte*, de schat: datgene wat mensen als hij hebben doorgegeven en aan 't papier toevertrouwd. De sterfelijke, aan de dood overgeleverde Paulus baseert zich op onsterfelijke Schriftwoorden (4:11-13) en mag zelf zulke woorden doorgeven. Dat een dergelijke omgang met de bijbel zou moeten leiden tot een *tijdloze* benadering ervan, is voor ons niet herkenbaar (en voor Paulus evenmin, vermoeden we).

Ons verschil in inzicht draait onzes inziens helemaal om deze zaak: hoe breekbaar en vergankelijk is de bijbel? Is de bijbel de *brenger* of het *gebrachte*, omhulsel of inhoud? Is wat Paulus schrijft (en al schrijvende aanhaalt) net zo aan aftakeling onderhevig als Paulus zelf?

In uw visie wel, menen wij. Wat Paulus' uitspraak, dat de gemeente gebouwd is op het fundament van apostelen en profeten, zeer onvast maakt. We denken aan het tweërlei fundament waarvan Jezus spreekt. De Steen des aanstoots is tot hoeksteen geworden – daar zal niemand aan tornen. Maar wij vrezen dat nu andere delen van het fundament, *willekeurig welke*, „veracht'lijk wordt een plaats ontzegd”: *omdat ze aanstoot*

verwijdering tussen Christus en zijn gemeente voorkomen

inderdaad anders (en beter!) te doen, valt het stil. Goed, het is ook niet ieders werk. Maar binnen onze kerken ben ik er de eerst aangewezen voor (gesteld dus dat het moet gebeuren – wat u mij, getuige uw brief, zult bestrijden). Aan mij zijn immers in het kader van de theologische studiebegeleiding de bijbelvakken toevertrouwd. Maar tegelijk met dat ik deze ondankbare taak aanvat probeer ik naar de gemeente toe zo herkenbaar mogelijk te blijven. Dat lukt mij ook, niet alleen bij anderen maar ook bij u. Met dankbaarheid memoreer ik hier dat u mij, ondanks de kritische brief die u mij eerder geschreven hebt, het vertrouwen schenkt om in uw midden het woord te bedienen, een vertrouwen waarvan ik nooit misbruik gemaakt heb.

Zo schrijf en publiceer ik dus met mijn rechter- en met mijn linkerhand, maar het is wel de ene en ondeelbare persoon die schrijft. En deze persoon getuigt gaarne dat hij in zijn werk niet van zijn Here vervreemd raakt. U vergist zich trouwens als u meent dat ik

geven. Onze bezorgdheid (zie boven) impliceert uw Schriftvisie. Voor ons gevoel maakt u, voor het forum van de huidige kritische generatie, de bijbel breekbaar en sterfelijk. En in onze optiek doet u daarmee geen recht aan de Here.

Inderdaad hebt u nooit misbruik gemaakt van ons vertrouwen. Wel doet deze dankbare constatering ons opmerken, dat het dan toch mogelijk is om de bijbel te lezen zoals de gereformeerde kerken dat altijd hebben gedaan. De preken die u ons laat horen zijn bijbelvast en bijbelgetrouw. U ziet heel wel kans een gemeente toe te spreken zonder dat u het nodig hebt haar te wijzen op de, wat u noemt, menselijke beperktheden van de bijbel. Werk van uw 'rechterhand', zult u herhalen. Maar daar hebben wij toch wel enige moeite mee. In onze gemeente zou u of zichzelf moeten verloochenen, of de 'linkerhand' moeten aanwenden, als wij u vroegen te preken over de positie van de vrouw in de kerken. We zijn blij dat u vriendelijkheid hebt geproefd in onze eerste brief. Weest u ervan overtuigd dat we ook in dat opzicht onveranderd zijn.

Namens de kerkeraad van

Zalk en Veecaten,

praeses, F.H. Blokhuis

scriba, J. Baard

In ootmoed

*Gij wordt voor mij
gekrusigd, Heer
maar, wonder, Gij
biedt geen verweer*

*O schennis, die
U wedervartaart
Geen leed om mij
wordt U bespaard*

*Heer, die nu voor
wat boos is boet
ik schiep de nacht
waarin Gij bloedt*

*Mijn nood is in
uw hart gekerfd
ik ben de wond
waaraan Gij sterft*

Jac Lelsz

Uit: Apocalypse

Dunblane

H. Algra, Den Helder

In het zachtglooiende smalste gedeelte van Schotland, even ten noorden van de lijn Edinburgh-Glasgow, ligt het stadje Dunblane. Een vredig plaatsje, dat buiten Schotland nauwelijks bekend was. Net als Lockerbie een aantal jaren eerder werd dit stadje opeens wereldnieuws....

Midden in het stadje staat de kathedraal, waarvan de oudste delen dateren uit de 11e eeuw. Het gebouw is in de loop van zijn geschiedenis in gebruik geweest door maar liefst 5 verschillende kerkgenootschappen. In al die eeuwen werden er bruiloften gevierd en werden er vanuit deze kerk diensten van Woord en gebed voor de overleden inwoners van Dunblane gehouden. Vermoedelijk nooit eerder werd er een dienst gehouden zoals op zondag 17 maart 1996.

Wraak

Een paar dagen eerder was een man het gymlokaal van een plaatselijke lagere school binnengedrongen. Hij had er in koelen bloede 16 kinderen en een onderwijzeres doodgeschoten. Naar zijn motieven blijft het gissen, want na deze gebeurtenis sloeg de dader de hand aan zichzelf. De verhalen die over hem de ronde doen wijzen op iemand die zich altijd afgewezen voelde. Wilde hij wraak nemen? Wraak op de ouders? Of op deze kinderen die wél gelukkig leken? Wilde hij één keer erkenning door in het nieuws komen, al was dat pas na zijn dood? We zullen op deze vraag nooit een zeker antwoord krijgen.

Songs of Praise

Op zondagavond zond *Songs of Praise* (van de BBC) een samenvatting van de afscheidsdienst uit, zoals deze die zondag gehouden werd in de oude kathedraal van Dunblane. De kerk zat helemaal vol; het hele stadje leek bij elkaar te zijn gekomen om „met elkaar te bidden en het verdriet met elkaar te delen”. De programmamakers van *Songs of Praise* slaagden erin om zonder sensatiezucht op fijngevoelige wijze de sfeer weer te geven op deze zondagmorgen. Tus-

sen de beelden door werden er gesprekken gevoerd met een aantal inwoners van het stadje.

Zingen als gebed

Engelsen en (ook) Schotten hebben een rijke muziektraditie. Deze keer waren er (behalve het kerkkoor) geen speciale koren aanwezig in de kathedraal. Er werd veel en mooi gezongen. Niet iedereen kon meezingen. Stoere pubers wisten zich soms nauwelijks een houding te geven. Sommige stemmen waren verstikt door het verdriet. Andere stemmen droegen de liederen als gebeden op tot God. Tussen de stemmen van volwassenen door klonken heldere kinderstemmen. Het eerste lied was een bekend loflied: 'For the beauty of the earth': voor de schoonheid van de aarde, voor de

*„Zelfs al ga ik
door een dal van
diepe duisternis...”*

schoonheid van de luchten, voor de liefde die er was rondom onze geboorte, willen we Christus, onze Heer, danken... Een gemeenschap is in diepe rouw gedompeld. Toch zingt men een loflied voor God...

Het tweede lied is een gebed, ook weer op een prachtige melodie gezongen: Heer, wees onze gids, laat trots en haat nooit scheiding tussen ons brengen.

Waarom?

Hoe reageren de inwoners op de schokkende gebeurtenis van enkele dagen geleden. Iedereen stelt de vraag: 'waarom'? Iedereen worstelt ook met de vraag waar God was. Was het Gods wil? Duncan Strathdee, die zijn hele leven in Dunblane heeft gewoond vindt dat het juist het kwaad was dat op dat moment aanwezig was. „Het was niet Gods wil die de trekker van het dodelijke wapen overhaalde. Mensen maken persoonlijke keuzes en zijn daar zelf verantwoordelijk voor. Tommy Hamilton (de dader) heeft gedaan wat hij heeft gedaan. We hebben gezien wat het kwaad kan aanrichten. We kunnen ook zien wat God kan doen. God is aanwezig in de troost, de liefde, de gemeenschap van mensen onder elkaar.”

Een andere inwoner merkt op: „Dit is niet de tijd voor woorden. Het gaat nu om troost, om het omzien naar elkaar. Hoe vreemd het ook klinkt: wij putten troost uit de laatste woorden van Psalm 149. We mogen kwaad zijn om de ellende in deze wereld, omdat de Psalmist ons daarin voorging.”

Het Kruis

De plaatselijke predikanten hebben in de afgelopen weken veel pastorale

een perspectief dat uiteindelijk aan iedereen troost kan bieden

zorg moeten geven aan de inwoners van het stadje. Ds. Allan McLeod kan geen antwoord op de vraag 'waarom?' geven. „Niemand kan die vraag beantwoorden. Wat mezelf helpt is als ik kijk naar Jezus aan het kruis. Dat is voor mij het enige antwoord. Ook Jezus vroeg aan het kruis: 'Waarom?' In de diepste verlatenheid schreeuwde hij het uit. Jezus heeft die diepe menselijke emotie van verlatenheid en eenzaamheid zelf ervaren.” Er wordt weer gezongen. In dit diepe verdriet wordt de betekenis van de woorden van deze engelse hymnes nog meer geaccentueerd. „We kunnen niet narekenen hoe u geneest, we weten niet hoe u het gebed van de lijdende mens beantwoordt en toch geloven we dat uw genade ons zal troosten en daarbij denken we aan het Kruis.” Maar indrukwekkender nog dan die prachtige engelse liederen is de tekst van Psalm 23: „Zelfs al ga ik door een dal van diepe duisternis...”

Niet de wil van God

Aan Ds. Colin McIntosh de moeilijke taak om voor de inwoners van het stadje en voor miljoenen televisiekijkers een woord van troost mee te geven. De plaatselijke predikant waarschuwt voor grote woorden. „God vraagt geen verklaring, God vraagt geloof. Alleen: iets wat *nóóit* gezegd mag worden is dat dit Gods wil zou zijn. Denkt u echt dat de moord op 16 kinderen en een onderwijzeres Gods wil was? Zegt u dat alstubieft nooit tegen deze rouwende ouders. Nooit weten we genoeg om dat te kunnen zeggen. Laat het ons tot troost zijn dat het *niet* de wil van God was. Gods hart was immers het eerste hart dat brak toen deze kinderen vermoord

werden. God is niet afwezig. Hij draait zijn hoofd niet van ons verdriet weg. God is juist waar we Hem niet verwachten: temidden van alle ellende en temidden van het meest verschrikkelijke verdriet.”

Vragen

Er zijn momenten waarop je geen antwoord kunt geven. Of misschien: waarop een antwoord niet gepast is. Prof.dr. W. ter Horst beschrijft het verwerken van verdriet als een doolhof. Soms worden er antwoorden en verklaringen geformuleerd voordat de rouwenden zelf nog maar in staat zijn om de vragen voor zichzelf op een rijtje te krijgen. Ook in de traditie van de christelijke kerken werd en wordt deze fout begaan. Het lijkt zo overtuigend: een helder antwoord. En toch laat men de rouwenden juist dan vaak alleen. Er kunnen geen vragen meer gesteld worden. Het was immers Gods wil? Het past ons dan ook om zeer terughoudend te zijn in een reactie op de woorden van de predikant van Dunblane. We wonen er niet, we zijn slechts op afstand bij het verdriet betrokken, we hoeven ook niet aan een miljoenenpubliek een woord van christelijke troost mee te geven. Maar had Ds. McIntosh niet toch iets meer kunnen zeggen? Immers: als het niet Gods wil is: wanneer komt er dan een einde aan al dat lijden? Gaat dat zo maar altijd door? Kortom: een perspectief dat uiteindelijk aan iedereen troost kan bieden. De nieuwe hemel en de nieuwe aarde! Zeker, ook met die woorden moet je voorzichtig zijn. Soms is het mensen juist door wie woorden moeilijk gemaakt om te rouwen. De boodschap werd dan: je hoeft immers niet te rouwen, want alles wordt nieuw. En toch biedt juist dat perspectief uiteindelijk hoop. Dwars door alle ellende en verdriet komen er straks een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Juist daarin zien we dat God almachtig is. Gelukkig maar!

Bent u al lid van de Persvereniging

die *Opbouw* uitgeeft? De contributies van leden dragen bij aan de instandhouding van ons blad. U wordt lid als u min. f 25,- overmaakt op giro 404945 tnv Opbouw, Nieuwerkerk/IJssel, met vermelding: 'Persvereniging'.

Gedichten lezen

Pasen

Een diep verdriet dat ons is aangedaan kan soms, na bittere tranen, onverwacht gelenigd zijn. Ik kwam langs Zalk gegaan, op Paasmorgen, zéér vroeg nog op de dag.

Waar onderdijks een stukje moestuin lag met boerse rijtjes primula's verfraaid, zag ik, zondags getooid, een kindje staan.

Het wees en wees en keek mij stralend aan. De maartse regen had het 's nachts gedaan: daar stond zijn doopnaam, in sterkers gezaaid.

Ida Gerhardt

Een lezer stuurde me eens dit gedicht toe met daarbij een toespraak van ds. M.G.L. de Boer, N.H. predikant in Utrecht. Waarom het zoveel jaren in mijn map is blijven liggen, weet ik niet, maar het past prima in de reeks waar ik mee bezig ben.

Het voornaamste wat ds. Den Boer erover zei, is: Schijnbaar gaat dit gedicht helemaal niet over Pasen, maar bij aandachtige lezing blijken er allerlei verwijzingen naar Pasen en naar de opstanding te zijn. We worden de heerlijkheid van het gewone gewaar, want over dat gewone valt het licht van een hogere werkelijkheid.

De ik komt langs Zalk, het dorp aan de IJssel tussen Zwolle en Kampen, met dat prachtige, voluit Nederlandse landschap. Het is Paasmorgen, zeer vroeg nog op de dag. Zo staat het ook in het Evangelie van Markus: „En zeer vroeg op de eerste dag der week gingen de vrouwen naar het graf.”

In het gedicht is sprake van een diep verdriet dat gelenigd wordt. Net als bij de discipelen die op weg naar Emmaüs waren. En denk ook aan Maria van Magdala. Zij was in tranen, maar haar verdriet werd gelenigd toen Jezus haar bij haar naam noemde!

In het opstandingsverhaal komt ook een tuin voor, een 'hof'. Hier, bij Zalk, staat een kind in de moestuin, 'op zijn paasbest', en wijst stralend op het wonder dat die nacht gebeurd is. De sterkers, ook wel sterrekers, bitterkers of tuinkers genoemd, heeft de eigenschap dat ze heel plotseling opkomt. En nu staat daar de naam van het kind, zijn doopnaam! Een tijd geleden met liefde gezaaid en nu ineens volop zichtbaar.

Paasmorgen bij Zalk! Een kleine gebeurtenis kan een diepe indruk maken. Het alledaagse kan een beeld worden van het grote en unieke. Door onze doop en met onze doopnaam worden wij betrokken bij het nieuwe leven, het leven met de opgestane Heer.

T. Hoekstra, Zwolle

De verloochening van Jezus door Petrus

H.G. Geertsema, Ede

Het gaat me vooral om twee vragen: hoe heeft Petrus zover kunnen komen dat hij zei dat hij Jezus niet kende; dat hij zelfs is gaan vloeken en zweren om die ontkenning kracht bij te zetten? En: hoe heeft hij daarna verder kunnen leven, nadat hij op die manier zelf kapot gemaakt had wat voor hem het allerbelangrijkste was, zijn relatie met Jezus? Om die vragen te beantwoorden zal ik niet veel meer doen dan de geschiedenis navertellen. Op grond van wat de evangeliën vertellen wil ik proberen me enigszins in Petrus te verplaatsen.

Petrus had gezegd dat hij voor Jezus wilde sterven als het moest. En dat had hij echt gemeend. Daarom had hij, toen uit de woorden van Jezus duidelijk was geworden dat het die nacht erop aan zou komen, een wapen bij zich gestoken, een zwaard. En ook al paste dat niet goed bij de manier waarop Jezus zelf reageerde, toen ze probeerden Jezus te arresteren, trok hij dat zwaard en sloeg erop los. Niet erg beheerst misschien, in het wilde weg, maar hij raakte iemand aan zijn hoofd, zodat er een oor werd afgesneden.

Op dat moment begon de verwarring in hem pas goed. Deze hulp werd door Jezus streng afgewezen: „wie naar het zwaard grijpt zal door het zwaard omkomen! Zou ik de beker niet drinken die de Vader Mij heeft gegeven?” Jezus gaf Zich zomaar over! Hij liet Zich door Judas kussen. Hij liet Zich zonder verzet meenemen. Toen sloeg Petrus op de vlucht, met de anderen. Hij mocht niet vechten. Hij kon zich niet zomaar laten arresteren. Wat kon hij nog anders dan in het donker proberen te ontsnappen?

Jezus

Maar er kwam niemand achter hem aan. Het ging alleen om Jezus. Daarom vatte Petrus weer wat moed. Op een afstand volgde hij de groep die de Jezus gevangen genomen had. Hij

zag hoe ze in het huis van de hogepriester verdwenen. Hij bleef staan bij de poort, zich afvragend hoe hij daar ongemerkt binnen zou kunnen komen. Toen kwam een andere discipel die met hem meegekomen was en die wel naar binnen was gegaan, weer terug. Hij praatte even met de portierster en zei toen tegen Petrus: je kunt ook binnenkomen als je wilt.

Zo onopvallend mogelijk deed hij dat. Hij liep naar het midden van de binnenhof en sloot zich aan bij een groep mensen die zich daar warmde bij een vuur. Onopvallend kon hij dan volgen wat er in een van de vertrekken met Jezus gebeurde. Daar stond Hij, de man die hij meer dan drie jaren was gevolgd. Gespannen keek Petrus toe. Hij hoorde hoe de hogepriester en de anderen Jezus vroegen naar zijn leer. Hoe Jezus weigerde daarop te antwoorden. Hij zag hoe ze allerlei getuigen beschuldigingen tegen Jezus lieten inbrengen. Maar hoe ze er niet in slaagden een overtuigende aanklacht

de verwarring over wat er gebeurde

tegen Hem te vinden. Toen vroeg de hogepriester, ten einde raad: „Ik bezweer U bij de levende God: bent U de Christus, de Zoon van God?” Vol spanning keek Petrus toe. Wat zou Jezus antwoorden? „U zegt het. Maar van nu af aan zult u de Zoon des mensen zien, gezeten aan de rechterhand van de Machtige en komend op de wolken des hemels.”

Hoe kan dat? dacht Petrus. Toch de Zoon van God? Maar hoe kan Hij zich dan gevangen laten nemen? Hij zag hoe de hogepriester zijn kleren scheurde, vol verontwaardiging over wat Jezus gezegd had. Hij hoorde hoe het doodvonnis werd uitgesproken. Hij zag hoe ze Jezus sloegen met hun vuisten. Hoe ze Hem in het gezicht spuwden. Hoe anderen Hem in het gezicht sloegen. Als vastgenageld aan de grond keek hij toe.

Opeens klonk er een stem naast hem: „Was jij ook niet een van hen, van die Jezus van Galilea?” Verward keek Petrus om, nog verbijsterd over wat hij

had gezien. Hoe Jezus – de Zoon van God!? – dat alles over Zich liet komen. „Nee, ik ken Hem niet. Ik weet niet wat je bedoelt.”

Petrus

Petrus begreep dat het nu te gevaarlijk voor hem werd in het licht van het vuur. Het was beter wat dichterbij de poort te zijn. Daar was het veiliger. In het donker, minder mensen. En hij kon sneller weg komen. Daarom trok hij zich wat terug. En opnieuw keek hij naar wat zich daar afspeelde, nu van een grotere afstand. Was dat de Jezus in wie hij geloofd had? Zijn verwarring werd steeds groter. Hij begreep niets meer van de man aan wie hij zijn leven verbonden had. En opnieuw klonk er een stem: „Die man hoorde ook bij Jezus, de Nazoreeër.” „Mens, waar heb je het over! Ik ken Hem helemaal niet!” Even later zeiden ook een paar anderen die daar stonden te praten: „Inderdaad, jij hoort ook bij hen. Je taal verradt je.” Toen kreeg Petrus het echt benauwd. Van zijn vroegere zelfverzekerdheid was niets meer over. Hij begon te vloeken en te schreeuwen. „Ik ken die man niet!” Op dat moment kraaide een haan. En meteen drong het tot Petrus door wat hij gedaan had. Jezus had het van tevoren gezegd: „Voor de haan kraait, zul jij Mij driemaal verloochenen.” Hij keek nog eenmaal om naar waar Jezus stond. En zijn ogen ontmoetten de ogen van Jezus. Toen kon hij niet meer. Hij liep weg, door de poort, huilend, als een gebroken man. Misschien was er wel iets waar van wat Petrus zei: hij kende Jezus nog niet echt. Het was niet alleen angst waarom hij Jezus verloochende. Het was ook de verwarring over wat er gebeurde. Dat Jezus Zich liet gevangen nemen. Dat Hij Zich liet slaan. En dat Hij tegelijk duidelijk zei dat Hij de Zoon van God was die de verlossing zou brengen.

Herstel

Tot zover over de eerste vraag: hoe kon het gebeuren dat Petrus Jezus verloochend heeft? Nu nog kort over de tweede: hoe heeft Petrus hierna verder kunnen gaan? Hij blijft bij de kring van de discipelen. Hij blijft zelfs een van de belangrijkste. Hoe kan

dat? Heeft hij zich dan niet zo geschaamd dat hij de anderen niet meer onder ogen durfde komen? Die anderen waren ook gevluucht. Maar niemand van hen had gedaan wat Petrus had gedaan: gezegd, gezworen of gevloekt, dat hij Jezus niet kende. En hoe kan het dat Petrus later toch die voornaam plaats in de gemeente heeft kunnen innemen als leider van de apostelen?

Ik noem drie dingen:

1. Jezus had Petrus gewaarschuwd. Hij had het van tevoren gezegd. Dat was op dat moment uiterst pijnlijk, voor Petrus ook onbegrijpelijk. Maar toen het was gebeurd, was het ook een troost. Jezus had het geweten. Hij had hem niet afgewezen. Hij had hem zelfs nog gevraagd samen met Johannes en Jakobus met Hem mee te gaan toen Hij Zich terugtrok om te gaan bidden. Sterker: Jezus had gezegd: Ik heb voor jullie gebeden. Het gebed van Jezus heeft Petrus vast gehouden. God heeft ervoor gezorgd dat hij niet in wanhoop en vertwijfeling is vastgelopen.
2. Petrus had een vriend. Het is opvallend dat in Johannes 20 wordt verteld dat Maria Magdalena, als ze ontdekt heeft dat het graf van Jezus leeg is, naar Petrus en de andere discipel, die Jezus liefhad, gaat. Die andere discipel moet wel Johannes geweest zijn. Petrus had dus iemand om naar toe te gaan. Niet om te doen alsof er niets gebeurd was. Maar met zijn verdriet, zijn schuld en zijn schaamte. Johannes heeft geluisterd en hem niet veroordeeld.
3. Petrus is de eerste apostel die Jezus ontmoet na de opstanding. Wat er toen tussen Jezus en Petrus is gesproken weten we niet. Dat blijft een geheim tussen Jezus en Petrus. Maar er heeft ook een publiek gesprek plaats gevonden, een tijd later bij het meer van Tiberias. Daar heeft Petrus voor de ogen van de anderen, driemaal op de vraag van Jezus moeten antwoorden of hij Hem echt liefhad. Driemaal had hij gezegd dat hij Jezus niet kende. Driemaal wordt de vraag gesteld of hij Jezus liefheeft. Driemaal zegt Petrus dat het echt zo is. Maar dat de vraag tot driemaal toe herhaald werd heeft hem diep geraakt. Jezus heeft Petrus vast gehouden. Hij heeft hem ook de tijd gegeven om te leren wat het volgen van Jezus echt betekent. Maar Jezus neemt de verloopoening door Petrus wel serieus. Hij wordt niet verontschuldigd. Alleen op deze manier kan hij zijn verantwoordelijke plaats in de gemeente innemen.

Boekbespreking

Rondom kruis en opstanding

Prof. dr. Velema uit Apeldoorn heeft een dagboek voor de lijdens tijd en de paasweek geschreven. Voor elke dag vinden wij een meditatie, die nader ingaat op een tekst uit het Oude of Nieuwe Testament. Aan het einde van elke overdenking heeft de auteur aandachtspunten cursief laten zetten. Daaronder treft men een te lezen schriftgedeelte aan. Het lijdens- en opstandingsevangelië vragen zo duidelijk onze geloofsattentie. Velema behandelt de tekst op een evenwichtige manier. Hij doet de context recht en trekt lijnen naar andere bijbelgedeelten. Daardoor is het een boek geworden, dat je verder brengt in het verstaan van de boodschap van het evangelie. De rijkdom van het Woord wordt ons getekend. Ik denk b.v. aan een opmerking n.a.v. Jes. 53:5: „Dat is nu het Evangelie: van subject, handelende persoon (in de eerste naamval), belanghebbend voorwerp te worden – een mens voor wie Jezus alles doet tot verzoening... De wisseling van naamval is het geheim van het Evangelie.” (p. 15). N.a.v. Lukas 22:20: „Deze drinkbeker is het nieuwe testament in Mijn bloed, hetwelk voor u vergoten wordt.” lezen wij: „Hoe zou het komen, dat we het Avondmaal zo weinig in relatie tot het verbond beleven? Wordt daarover te weinig gesproken? Komt het in de prediking wel aan de orde?” (p. 47). Het is goed met deze dingen bezig te zijn om zo een gebrek in de geloofsbeleving en de evangelieverkondiging op te sporen. In de gedeelten, die betrekking hebben op de paasweek, wordt helder aangeduid hoe de opstanding van Christus de allesbeslissende doorbraak betekent in het door de zonde vastgelopen menselijke leven. Jezus heeft de dood overwonnen en geeft ons het V-teken!

Wij hebben dit keurig uitgegeven boek met grote interesse en instemming gelezen. Wel betreuren wij het, dat niet meer citaten van andere exegeten en homileten zijn opgenomen. Maar dit doet niets af van onze waardering. Wij bevelen dit geschrift van harte aan! Iemand merkte eens op, dat hij na het bijbellezen te weinig bleef staren. Via de bestudering van dit dagboek kan men zo'n hiaat uitstekend opvullen.

Dr. W.H. Velema – Stilstaan bij kruis en opstanding – Dagboek voor de lijdens tijd en de paasweek – Uitgeverij J.J. Groen en Zoon, Leiden, 119 pag., f 19,95.

Enschede, O. Mooiweer

Terloops

Over televisie toen en nu

Soms heb ik zin om wat in oude jaargangen van het Calvinistisch Jongelingsblad te bladeren. Ik kom dan heel wat artikelen van mezelf tegen en vraag me wel eens af of ik vandaag over een aantal zaken heel anders zou schrijven dan toen. We zeggen immers wel eens: de tijden veranderen en wij met hen. En al bladerend en lezend beantwoord ik die aan mezelf gestelde vraag soms met 'ja' en vaker met 'nee'. Het valt overigens niet te ontkennen, dat tegen een aantal zaken vandaag heel anders wordt aangekeken dan vroeger. Er werd toen gewaarschuwd tegen dingen, waarover men zich vandaag niet meer druk maakt.

Op 9 februari 1962 maakte ik wat opmerkingen over de televisie en ik schreef toen o.a.:

„Wordt onder ons, wanneer de televisie ter sprake komt, niet al te vaak uitsluitend op allerlei gevaren gewezen? Dat die gevaren er zijn, kan niet worden ontkend. Maar zullen we ook eens verwonderd zijn over Gods almacht, waardoor Hij zijn schepping zo ontzettend rijk heeft gemaakt? 'k Ben wel eens bang, dat velen in onze kring de televisie willen isoleren van allerlei andere ontspanningsmogelijkheden, waarvan wel gemakkelijk gebruik wordt gemaakt. Het gaat erom of we de goede keuze weten te doen.”

Het was al gauw duidelijk, dat niet iedereen het met me eens was en ik kreeg van enkele jongens er aardig van langs. Eén verwees me naar een artikel van een toen bekende predikant, die tot de conclusie kwam, dat „de televisie verderfelijker en gevaarlijker is dan de radio”.

Een stel jongens uit Amsterdam was het aardig met me eens. Ze wezen o.a. op de goede programma's, zoals documentaires, forums, enz. en voegden eraan toe: „Genoemde programma's vallen buiten de morele overweging, aangezien ze niet moreel getoetst kunnen worden.”

Ook de schooltelevisie kwam ter sprake. Er was er één, die vond, dat de schooltelevisie niets was voor gereformeerde scholen, waarop een ander reageerde met de opmerking, dat die mening wel zou voortkomen uit een al te gereformeerde 'inborst'. En aan het slot van de discussie kon ik meedelen een brief te hebben ontvangen van een jongen uit het noorden, die mij „halfzacht en zoutloos gebazel” verweet, waardoor ik onze jeugd dreigde te verwarren en mede te slepen in een mist van onjuist onderscheiden”. En hij vond mij in verband hiermee beslist niet goed vrijgemaakt! Ja, zo zei en schreef men dat toen.

We moeten in deze wereld leven, maar niet van die wereld worden. Dat bereiken we niet door vooral vaak 'nee' te roepen. Ik ben wel eens bang, dat velen eigenlijk niet in de wereld durven te zijn. Dan wordt men wereldvreemd en dat kan nare gevolgen hebben.

P.C. van Wijk, Zaltbommel

Samen op weg?

„Wij zijn onnutte slaven...”, Lukas 17:10

M.H.T. Biewenga, Emmeloord

Eerst iets over de aanleiding tot dit artikel. Die ligt in een beschouwing van de Hervormde emeritus-predikant dr. A.A. Spijkerboer in het blad 'Kerk en Theologie', over de problemen rond het Samen op Weg-proces. Bijna aan het eind daarvan staat het volgende: „Er zijn toch nog andere kerken dan de gereformeerde, de hervormde en de lutherse? Jazeker, die zijn er (en ik kijk altijd met een beetje afgunst naar de Nederlands Gereformeerden), maar hereniging met deze kerken is niet aan de orde” (Kerk en Theologie, januari 1996, blz. 70).

Nadat de bloes van mijn wangen is verdwenen (zo verwend zijn wij nu ook weer niet met complimenten) blijven bij mij twee vragen over; en daar wil ik in dit artikel iets over zeggen. De eerste vraag is: Hoe is onze houding ten aanzien van Samen op Weg (of, afgekort: SoW)? En de tweede: is de afgunst van Spijkerboer terecht?

Wij en SoW

Hoe wordt er onder ons gedacht over het SoW-proces? Het meest waarschijnlijk antwoord op die vraag luidt: er wordt – op een enkele uitzondering na – helemaal niet over gedacht. Samen op Weg is voor de meesten van ons een gebeuren dat ons niets zegt – en dat verbindt ons dan weer met de overgrote meerderheid van de leden van de SoW-kerken (Hervormd, Gereformeerd, Luthers). Samen op Weg leeft niet op 'het grondvlak van de kerken'. Begunstigd door het moderne individualisme is de kerkelijke horizon van de meeste mensen beperkt tot de eigen plaatselijke gemeente; dat geldt zowel voor leden van de SoW-kerken als voor die van een kleinere kerk als de onze. Het eigen, meer monochrome kerkelijke hemd is nu eenmaal nader dan de verwarrend veelkleurige rok van de oecumene; waarbij het verbazend weinig verschil maakt of dat nu de 'grote' dan wel de 'kleine' oecumene betreft. En voorzover Samen op Weg in onze

kring dan nog in beeld komt – een enkele keer gebeurt dat natuurlijk toch wel – dan is dat naar mijn indruk vooral op een wat meesmuilende toon, zo van: „Zie dat geklungel toch eens aan”. En het verbaast dan ook niet dat een sarcastische opmerking als: 'Samen op weg: naar de afgrond' een aantal jaren geleden onder ons kon rekenen op wat instemmend geginnik.

Hoop

Persoonlijk hoop ik, dat SoW wél lukt. Ik heb daar minstens twee redenen voor:

1. De eerste is de eer van God. Het lijkt mij voor de eer van onze Here God erger als SoW niét lukt, dan wanneer het wél lukt.
 2. Wellicht kan er van een Verenigde Protestantse Kerk ook een stimulans uitgaan op wat we dan plegen te noemen 'de kleine oecumene'.
- Op beide punten wil ik nader ingaan.

Gebod

Natuurlijk: er zijn best bezwaren in te

„Ik kijk altijd met een beetje afgunst naar de Nederlands Gereformeerden”

brengen tegen allerlei theologische aspecten van wat er in de SoW-kerken gebeurt. In zijn artikel noemt Spijkerboer dat ook ergens, als hij het heeft over (Hervormde én Gereformeerde) theologen, die „wel eens dingen zeggen waarbij je hart in elkaar krimpt”.

Inderdaad, dat is zo. En wij, met ons type kerk-zijn, waarbij het aksent in het begrippenpaar Waarheid en Eenheid meer bij het eerste dan bij het tweede ligt, wij zouden het ook niet volhouden in een zo ander kerk-type. Vanouds is ons immers geleerd dat voor de waarheid alles moet wijken, en dat eenheid een mooi doel is om naar te streven, maar toch nooit mag gaan ten koste van de waarheid (ik kom daar nog op terug). Goed, dat is een duidelijk verschil tussen de SoW-kerken en ons. Maar wat let ons eigenlijk om voor hen te bid-

den? En dan niet zozeer bidden om bekering (je komt ongemerkt zo gauw terecht bij het gebed of God hen maar net zo wil maken als wij zijn; en dat lijkt wel erg veel op het bidden van de Farizeeër, in Lukas 18), nee, bidden voor de SoW-kerken: dat de Here Zijn Naam groot zal maken, dat Hij door zal gaan met Zijn werk, dat Hij Zijn gemeenten zal bewaren in de stormen van deze wereld.

Verelendung

Of is dat een al te dwaze gedachte, dat wij zó voor hen zouden bidden? Mogen we misschien niet eens zo bidden? Nee, dat die vragen gesteld worden hoeft ons niet te verbazen. Wij hebben immers – vanuit ons Vrijgemaakte verleden – een soort kerkelijke pendant meegekregen van de Verelendungstheorie van Marx.

U weet: Marx ging er, in het midden van de negentiende eeuw, vanuit dat de arbeiders het in de loop van de tijd alleen maar nog slechter konden krijgen; hun ellende zou almaar groter worden ('Verelendung', noemde hij dat). En dat zou dan met absolute zekerheid uitlopen op de revolutie, waarbij de arbeiders, de proletariërs, op gewelddadige wijze de macht zouden grijpen, om zo tenslotte datgene te krijgen waar ze recht op hadden. Een andere mogelijkheid was er niet in de visie van Marx.

Nu, het lijkt soms wel, alsof wij een kerkelijke variant van deze leer hantieren: een kerk die op een bepaald punt afgedwaald is, kán van nu af aan ook alleen maar nog verder afdwalen; met een ijzeren noodzaak zal het van kwaad tot erger gaan. Een redenering die vooral heel gangbaar is (gewoest) in de manier waarop aangekeken werd tegen de ontwikkelingen in de Gereformeerde kerken (synodaal), ná de Vrijmaking. Waarbij we achteraf eens te meer het gelijk bevestigd zagen van de destijds door ons gemaakte keus.

Nu, in dit gedachtenklimaat rest ons in de relatie met andere kerken eigenlijk niet anders dan het gebed om en de oproep tot bekering. Voor een gebed om Gods zegen, om Zijn leiding, ook voor kerken die zo anders zijn dan de onze, is in feite geen ruimte meer. Wie dat wél doet, suggereert immers

onvermijdelijk dat het misschien nog wel een beetje meevalt, en dat God ook in die kerken nog bezig zou kunnen zijn Zich een gemeente te vergaderen.

Maar met deze Verelendings-theorie maken we het onszelf toch te gemakkelijk. We sluiten ook bij voorbaat onze ogen voor de mogelijkheid dat de Here ook vandaag nog wonderen wil doen. Kontrasteer dat eens met het bij sommigen vrijwel grenzeloze vertrouwen dat de Here in de (nabije) toekomst nog wonderlijke wegen zal gaan met Zijn oude volk Israël. Waarom wél met Israël, en niet met de/een kerk?

Wij hebben teveel boter op onze orthodoxe hoofden

Welke winst zou er trouwens voor ons gelegen zijn in het mislukken van SoW? Ja, de genoegdoening dat het dáár óók niet lukt. Maar dat is meer een argument naar het vlees, dan vrucht van de Geest. Daarom: als het vastlopen van SoW de vijanden des Heren reden zou kunnen geven om Zijn Naam te lasteren, dan staat ons maar één ding te doen, en dat is Hem bidden om Zijn zegen.

Orthodoxer

Ik kom bij het tweede door mij genoemde argument waarom ik hoop dat SoW wél slaagt: de mogelijke stimulans op de 'kleine oecumene' (de samenwerking tussen de Gereformeerde Kerken Vrijgemaakt, de Christelijke Gereformeerde Kerken, en onze Nederlands Gereformeerde Kerken). Ik denk dat wij, de kleine oecumene, op dit moment al heel weinig reden hebben om het SoW-proces met ons kritisch commentaar te begeleiden. Zeker, wij als kleinere kerken ter rechterzijde zijn – generaliserend gesproken, dat wil zeggen de kerken als totaal nemend – orthodoxer dan de SoW-kerken. Die eer zal men ons vanuit SoW ook wel gunnen – hetzij met frisse tegenzin, hetzij alleszins luchthartig.

Echter: wat een schraal genoeg is dat voor 'ons'! Wat hebben wij immers te bieden tegenover het gemodder van Samen op Weg? Niet veel meer dan een met roerende trouw verdedigen van onze eigen tradities; een zorgvuldig cultiveren van het eigene, in onderscheid van de anderen. Waar is onder ons de vreugde van het vrijuit

en voluit leven uit het Evangelie van de genade? Waar is de volle verzekerdheid dat wij, individueel noch kerkelijk, gered kunnen worden door onze goede werken, maar alleen door telkens weer onze lege handen op te houden voor de troon der genade? Of is kerkelijke verdeeldheid de prijs die betaald moet worden voor orthodoxie? Is eenheid alleen te verkrijgen tegen inlevering van de waarheid, of minstens verzwakking daarvan? Dat roept de vraag op: wat is ('hun') eenheid waard, als die ten koste gaat van de waarheid? Maar die vraag komt per kerende post terug op ons eigen hoofd: want wat is ('onze') waarheid waard, als die ten koste gaat van de eenheid? Hoe kan de waarheid van de orthodoxie zich ooit bewijzen door het afweren van de eenheid? Zo daagt SoW ons, de kleinere kerken, uit om antwoord te geven op een aantal lastige vragen. En we doen er goed aan

ons daar vooral niet te gemakkelijk vanaf te maken. Ter voorkoming van misverstand: ik heb niet één kerk speciaal op het oog; het gaat me om al die kerken en Christenen die geneigd zijn zich te laten voorstaan op hun trouw aan Gods Woord en hun vasthouden aan de belijdenis der vaders. Wij hebben teveel boter op onze orthodoxe hoofden, dan dat we het ons zouden kunnen permitteren om het SoW-proces vanuit onze veilige burchten met ketelmuziek te begeleiden. Daarvoor zijn de ons gestelde vragen te indringend.

Nederlands Gereformeerd

Ik trek de cirkel nog wat kleiner en kom dan bij onze eigen Nederlands Gereformeerde kerken. Ontegenzeggelijk hebben wij iets vóór op de andere kerken van de 'kleine oecu-

mene': wij hebben naar verhouding het minste met ons mee te sjouwen aan kerkelijke tradities. Dat is niet iets om trots op te zijn; en het is al helemaal geen verdienste van ons - we hebben er de prijs voor moeten betalen van (in deze eeuw) twee kerscheuringen, waar wij beide malen als de kleinste groep uit zijn gekomen; en de kleinere krijgt nu eenmaal het kleinste deel van de erfenis uit het eens gezamenlijk bewoonde huis. Vooralsnog lijkt me dat niet iets om je op te laten voorstaan. Maar goed, het resultaat is wel dat wij het onbevangenst omgaan met tradities; en dat kunnen we dan wellicht ook nog weer vruchtbaar maken. Als er immers enige waarheid schuilt in de gedachte dat wij, als onbedoeld neven-effekt van onze geschiedenis, van de Here ook iets goeds ontvangen hebben op dit punt van een minder sterke binding aan de traditie, dan is dat in elk geval nooit bedoeld om daar nu lekker onder elkaar van te gaan zitten genieten, maar dan komt daarin ook altijd de opdracht mee om datgene wat ons gegeven is van nut te maken voor een bredere kring van mensen en, zo mogelijk, van kerken.

Waar zou je dan aan kunnen denken? Nu, misschien - maar ik wil me heel voorzichtig uitdrukken; het gevaar van hoogmoed ligt hier wel erg op de loer - misschien hebben wij door onze geschiedenis toch een wat meer directe toegang gekregen tot de Schrift; worden wij wat minder gehinderd, wat minder afgeleid, door dingen die als het erop aankomt niet horen tot de kern van het geloof en van ons leven met de Here. Op dat punt zouden wij een (kleine) voorsprong kunnen hebben op de andere kerken van de 'kleine oecumene'.

Resultaat-denken zal nu onmiddellijk vragen naar de konkrete, tastbare, meetbare effecten. Helaas: hier valt niet veel te meten. Hier valt slechts een geest te proeven, een gezindheid zich eigen te maken. Zó leven, mét het gegevene, in een houding van dienstbaarheid, en vooral níet van min of meer heimelijke superioriteit – een gevaar dat zeker ook ons bedreigt! – dat is wat mij voor ogen staat. Wil de Here dat zegenen: Halleluja, Hem zij de eer! En wil Hij het niet zegenen (althans niet binnen afzienbare tijd en niet in een voor ons tastbare vorm) - welnu, ook dan hebben we slechts gedaan wat we moesten doen, wij zijn onnutte slaven, die te allen tijde slechts wachten op het genade-woord van hun Heer.

Niet door geweld maar door Geest (Zacharia) (1)

„Kom vanavond met verhalen...”

Koos Veeffkind, Amersfoort

Plaats en tijd:

Palestina 2e eeuw v.Chr.

In de komende tijd willen we een aantal verhalen uit de kerkgeschiedenis publiceren, zoals ze door ds. Veeffkind geschreven zijn voor kinderen. Deze verhalen nemen voorlopig de plaats in van de Pastorale Notities, zij het ook dat ze niet op dezelfde plek in het blad staan. Zoals hierboven aangegeven staat, verplaatsen we ons naar de tweede eeuw voor Christus in Palestina.

„Vader, vader! de koning is niet dood, hij leeft!” Opgewonden klom de jongensstem over het veld waar vader Jesua aan het werk was. Jesua zag hoe zijn zoon kwam aanhollen over de weg die uit het dorp de heuvels in leidde. Even later stond Mattanja voor hem, een jongen van dertien jaar met rossige haren en helder blauwe ogen. „Zo moet ook de jonge David er uitgezien hebben”, dacht Jesua dikwijls – zo heel anders dan de andere jongens van zijn leeftijd. Die hadden allemaal zwarte haren en donkere ogen. Jesua hoopte dat zijn zoon ook het geloof van David zou hebben. Soms bad hij daar in stilte om. Als hij aan het werk was op het land of als hij onderweg was naar de stad. „Vervul mijn kind met uw Geest, Heer”, fluisterde hij dan, „dezelfde Geest die uw knecht David bezielde”. „Vertel nu eens rustig wat er aan de hand is”, zei Jesua tot Mattanja. „Nou, vader, er waren reizigers in het dorp. Ze kwamen uit het zuiden, uit Egypte. Ze rustten uit in de herberg en lieten hun kamelen drinken bij de bron. En ze vertelden dat de koning helemaal niet dood is zoals iedereen denkt. De Romeinen hebben hem tegengehouden, dat wel. Ze hebben hem verboden Egypte binnen te trekken, dat ook. Ze hebben zelfs geëist dat hij zou teruggaan naar zijn eigen land. Maar gedood hebben ze hem niet. Nu is hij met zijn leger op weg hierheen. En ze zeggen dat hij via Jeruzalem naar Syrië zal terugkeren.” „Is dat waar, jongen?” vroeg Jesua geschrokken, „weet je dat zeker?” „Ja,

vader, die reizigers hadden zelf de koning met zijn leger naar het noorden zien trekken. Hij zou erg boos zijn op Jason en hij zou denken dat alle Joden tegen hem in opstand zijn gekomen!” Dat wilde Jesua wel geloven. Als het waar was wat Mattanja hem vertelde, dan beloofde dit niet veel goeds voor de Joden in het algemeen en voor de stad Jeruzalem in het bijzonder. Stel je voor! die bezeten syrische koning op zijn nummer gezet door de Romeinen! Die kwam natuurlijk briesend van kwaadheid terug, zeker nu Jason het verknoeid had voor alle Joden. Jason had voor veel geld van de Syrische koning gedaan gekregen dat deze hem tot hogepriester in Jeruzalem aanstelde. Maar na hem had Menelaäs nog meer geld geboden en toen was hij hogepriester geworden. Jason was naar het Overjordaanse gevlucht. In het moeilijk toegankelijke bergland, in de kloven en hollen, konden de mannen van de koning hem niet vinden. Op het gerucht van 's konings dood echter was Jason weer uit zijn schuilhoek tevoorschijn gekomen. Met een legertje van duizend man sterk was hij naar Jeruzalem teruggekeerd en had daar een waar bloedbad aangericht. Tegen Menelaäs had hij niet opgekund en Jason verdween dan ook weer even snel als hij verschenen was. Maar de Syrische koning kon Jasons actie inderdaad uitleggen als het sein tot een algehele opstand van de Joden. Jesua, die de tempeldienst van dichtbij kende, was verdrietig over de ontwikkelingen van de laatste jaren. Wat werd er gesold met het heilig ambt dat Jahweh had ingesteld voor de verzoening van het volk. Alleen nakomelingen van Aäron mochten dit ambt bekleden, stond er in de wet van Mozes. En zij moesten dit doen tot de dood hen van hun taak onthief. Maar vandaag de dag werden mannen hogepriester die daar helemaal geen recht op hadden. Niet de wet van God maar het besluit van een heidense koning bepaalde wie er priester mocht zijn en wie niet. Het heilige ambt werd verkocht voor geld zoals ook bij de heidenen gebruikelijk was. De hoge-priester was niet langer een geestelijke dienaar maar een wereldlijke machthebber. Wat moest Jahweh een verdriet hebben van zijn volk in deze tijd!

Persschouw

Globaal bekeken

Het laatste nummer van **Kerk en theologie** (uitgave Boekencentrum Zoetermeer) is geheel gewijd aan de plaats van de klassieke talen (Hebreeuws, Grieks en Latijn) in het theologisch hoger onderwijs. Uit dit lezenswaardige nummer volgen hier enkele fragmenten.

I Uit het **Ten geleide** van dr. A.A. Spijkerboer:

„Luther moet eens gezegd hebben: wie Hebreeuws leest drinkt uit de bron, wie Grieks leest drinkt uit de waterleiding en wie Latijn leest drinkt uit de plassen op de grond. Van een taalvirtuoos als Luther kun je wel geloven dat hij in het Hebreeuws, Grieks en Latijn kon wonen en dat dat voor hem van groot belang was bij het verstaan van de Schrift en de traditie. Maar wat moet je als gewoon predikant, die geen taalvirtuoos is en die zondag aan zondag de kansel opgaat om de boodschap van de bijbel naar de gemeente toe te brengen, en dat dan hopelijk met de steun van de traditie in de rug?

(...) En altijd wanneer ik bij collega's kerkte ben ik zo vrij geweest te denken: je hebt je Hebreeuwse/Griekse bijbel opengehad, of: dat heb je niet! Verificatie is dan een beetje vervelend voor de betrokken collega, maar ik vroeg het me wel altijd af, en meende het antwoord te weten.

Met Luther begonnen – met Luther geëindigd: „Ik, Maarten Luther, ben noch met het Hebreeuws, noch met het Grieks klaar; toch durf ik het wel tegen een Hebreëer en een Griek op te nemen. Want de talen alleen maken nog niet iemand tot theoloog – ze zijn een **hulp** om theoloog te worden”.

Dit interessante stukje troffen wij aan in 'De Waarheidsvriend', wekelijks orgaan van de Gereformeerde Bond in de Ned. Herv. Kerk. Het bevat pittige opmerkingen zoals wij dat van dr. Spijkerboer gewend zijn. Ja, als je als dominee regelmatig allerlei collega's in de zondagse erediensten beluistert kan men niet van je verwachten, dat je je theologische bagage thuislaat. Alleen: hoe functioneert je theologische kennis en inzicht als je kerkganger bent? Waarvoor kom je eigenlijk? Toch om de altijd nieuwe boodschap van de vergeving der zonden en het eeuwige leven te vernemen? Het kerkgebouw is geen collegezaal van een Theologische Universiteit, maar verzamelplaats van de gemeente van Jezus Christus. Tot die gemeente mag ook de predikant behoren. Een herder en leraar is in dat verband ook schaap. En de hele kudde heeft eten en drinken nodig om in leven te kunnen blijven. Dat moet de voorganger aanreiken. Daarop is hij aanspreekbaar. Het gaat in het kader van de opbouw van de gemeente via de prediking van het evangelie om de versterking van het persoonlijke geloof. Zo bevinden wij ons in de werkingssfeer van de Heilige Geest!

Enschede, O. Mooiweer

In dat huis daar woont een vrouw

Gisteren en vandaag

Sinds ons jongste kind in de brugklas zit, heb ik het gevoel dat mijn dag langer is. Er komt niemand thuis tussen de middag, en ik kan net zo lang met mijn bezigheden doorgaan als ik wil. En dat komt goed uit, want ik had mij de afgelopen winter een doel gesteld. Mijn moeder vroeg mij jaren geleden al, of ik de levensgeschiedenis van haar ouders voor haar wilde 'vertalen'. In die zin, ze had zelf het hele verhaal opgeschreven en nu moest er een voor de hele familie leesbaar geheel van gemaakt worden. Natuurlijk beloofde ik dat te zullen doen, maar eerlijk gezegd schoof ik het steeds voor me uit. Ik had voor mezelf wel een excuus om het nog uit te stellen. Maar opeens bedacht ik, dat ook mijn moeder op deze oude aarde niet het eeuwige leven heeft. Wil ze er nog iets van zien, van dat verhaal, dan moet ik nu beginnen. Alle niet echt noodzakelijke dingen heb ik dus aan de kant geschoven. 's Morgens kinderen naar school, huis opruimen, koffie en naar boven. Daar staat mijn eigen stokoud computer. Zo nu en dan heeft hij kuren en moet deskundige hulp worden ingeroepen om de bestanden van elkaar te scheiden. (Ik zal we iets fout doen!) Maar ondanks dat, springen de zinnen op het scherm, terwijl ik anders alles wat ik schrijf moet zaam uit mijn ziel wring. 'Heer, herinner U de namen van hen die gestorven zijn', denk ik terwijl het leven van mijn grootmoeder zich voor mijn ogen afspeelt. Als ik 's avonds onder mijn dekbed kruip, ben ik bijna Ytje Wagenaar-Elzinga, wijlen mijn oma. Haar gedachten en emoties zijn de mijne. Ik huil met haar mee als haar man sterft en ik sta op de avond van zijn begrafenis met haar in de tuin. En ik hoor in mijn hoofd de woorden die haar gegeven worden en die haar een leven lang zullen begeleiden: 'Ik zal u niet begeven en Ik zal u niet verlaten. Mijn oog zal altijd op u zijn'. Het is voor mij of de geschiedenis vandaag gebeurt. Dat houdt me bezig als ik de badkamer een beurt geef en de kamer stofzuig. Ik loop even naar boven en schrijf wat op, blijf er een hele tijd aan zitten werken, en dan is het opeens één uur. Een week is zo voorbij, het wordt zondagmorgen. Het is geen 1922 en ik ben vergeten te strijken deze week. Koos moet een overhemd aan, dus voor kerktijd nog achter de strijklank. Een uur later zitten we in de kerk. En dan pas ben ik weer mezelf.

Ytje Veeffkind-Eenkhoorn, Amersfoort

Kerknieuws

Barendrecht

De kerkeraad heeft een beroep uitgebracht op ds. B.J. Eikelkamp, predikant van Loosdrecht.

Promotie drs. C.P. Kleingeld

Op 10 mei 1996 hoopt drs. C.P. Kleingeld te promoveren tot doctor in de god-

Voor de kinderen

Dit weekend vieren we het paasfeest, het feest waarin we de dood en de opstanding van de Here Jezus gedenken. Voor ons een feest maar voor Jezus een enorme verlatenheid. Door iedereen in de steek gelaten om voor ons de zonden te dragen.

Er wordt in de bijbel gesproken over zeven zinnen die aan het kruis gesproken zijn door Jezus, de zogenaamde kruiswoorden. Deze zijn nu niet volledig. Kunnen jullie de goede woorden op de juiste plaats invullen?

beveel, dorst, geest, heden, moeder, paradijs, vergeef, verlaten, volbracht, weten, zoon

1. Vader, het hun, want ze niet wat ze doen.
2. Voorwaar, Ik zeg u, zult gij met Mij in het zijn.
3. Vrouw, zie uw! Zoon, zie uw!
4. Mijn God, Mijn God, waarom hebt Ge Mij?
5. Mij
6. Het is
7. Vader, in uw handen ik mijn!

G. Wijkhuizen-van Vuuren

geleerdheid op een proefschrift met de titel: 'Verantwoordelijke verpleging'. De plechtigheid zal plaatsvinden om 14.30 uur in de Senaatszaal van het universiteitsgebouw van de Universiteit Utrecht, Domplein 2. Na afloop is er een receptie, waarschijnlijk in hetzelfde universiteitsgebouw. Promotoren zijn prof.dr. F.R. Heeger, hoogleraar in de ethiek aan de Universiteit Utrecht en prof.dr. H.A.M.J. ten Have, hoogleraar in de medische ethiek en filosofie van de geneeskunde aan de Katholieke Universiteit Nijmegen. Br. Kleingeld is lid van de Ned. Geref. Kerk te Alphen a/d Rijn en waarnemend praeses van de kerkeraad aldaar. Hij studeerde theologie aan de Universiteit te Utrecht, verkreeg preekconsent van de regio 's-Gravenhage en is beroepbaar binnen de kerken.

Kort verslag regio Zwolle-Enschede

Enkele citaten uit het kort verslag van de regionale vergadering van de Ned. Geref. Kerken uit de regio Zwolle-Enschede op 7 maart 1996 te Nijverdal. Gesproken wordt over een regeling waarbij de regiokerken-mét-predikant bijstand verlenen bij het vervullen van preekbeurten in vacante regiokerken. Besloten wordt dat elke gemeente-mét-predikant haar predikant voor twee diensten beschikbaar stelt aan een vacante gemeente, waarbij de exacte regeling hiervan aan de plaatselijke kerken wordt overgelaten. Ds. F.H. Blokhuis stelt voor om samen met ds. Dekker de huidige benoemingen van examinatoren nog eens onder de loupe te nemen. Dit voorstel wordt overgenomen.

N.a.v. een notitie van de kerk van Deventer wordt gesproken over de kerkvisitatie. Besloten wordt om de kerkvisitatie voort

te zetten volgens de huidige regeling, maar met een termijn van drie jaar. Aan de visitatoren wordt gevraagd om een concept-vragenlijst voor de visitatie te ontwerpen en aan een volgende regionale vergadering voor te leggen. Er wordt ook gesproken over een voorstel om tot een derde, niet-besluitvormende, regionale vergadering te komen. Besloten wordt het organiseren van een meer informatieve of bezinnende bespreking rond een thema of probleemstelling, hetzij tijdens één van de reguliere vergaderingen of tijdens een extra vergadering, te laten afhangen van de behoefte die in de rondvraag naar artikel 37 zichtbaar zou kunnen worden.

Benoemingen

Br. H.J. Vreeman uit Dalfsen wordt benoemd tot kerkvisitator.

Zr. R.J. Pieffus uit Enschede-Zuid wordt benoemd tot regio-scriba en belooft geheimhouding ten aanzien van zaken die in een besloten vergadering behandeld worden.

De kerk van Enschede-Noord vraagt van de regiokerken voorbede voor haar beroepingswerk.

Ds. Blokhuis betuigt zijn instemming met de belijdenis der kerk d.m.v. zijn handtekening onder het in de regio gebruikelijke ondertekeningsformulier.

Jongerenhuisvesting studentensteden

Utrecht

De Stichting Evangelische Huisvesting (SEH) stelt zich ten doel jongeren die voor het eerst zelfstandig gaan wonen, en een lange reisafstand van het ouderlijk huis naar Utrecht te overbruggen hebben, voor een jaar onderdak te geven in een christelijk geïnspireerde omgeving.

De SEH is opgericht op initiatief van de Nederlands Gereformeerde Kerk te Utrecht en heeft elk jaar negen kamers beschikbaar in het huis aan de Boomstraat. In het huis wonen jongeren zelfstandig, maar maakt men tegelijk deel uit van een woongemeenschap waarvan – behalve de negen jongeren – een hoofdbewonersechtpaar deel uitmaakt. Informatie over verdere (huur)voorwaarden en een aanmeldingsformulier kunnen schriftelijk worden aangevraagd bij: Secretariaat SEH, Postbus 42, 3500 AA Utrecht. Aanmelding graag zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk per 1 juni 1996.

Amsterdam

Wonen in Amsterdam? Ja, dat kan! Als je gaat studeren of werken in de hoofdstad, biedt de diaconie van de Nederlands Gereformeerde Kerk een eerste opvang. Meer weten? Vraag informatie bij: Petra de Goede-de Vries, Linnaeusparkweg 13, 1098 CM Amsterdam, tel. 020-6653289.

Rotterdam: Evangelische Stichting Jongerenhuisvesting Rotterdam (ESJR)
Ga je in het komend seizoen in Rotterdam wonen om daar te studeren of te werken? Het Jongerenhuis Rotterdam biedt woonruimte voor één jaar, om te kunnen wennen aan de stad Rotterdam, de studie en het op-kamers-wonen. Het huis ligt aan de Vierambachtsstraat, een winkelstraat midden in de wijk 'Het Nieuwe Westen'. Het heeft vier verdiepingen met in totaal negen royale kamers met centrale verwarming. Daarnaast zijn er twee logeerkamers die voor kortere periodes worden verhuurd, bijvoorbeeld aan stagiaires. Op iedere verdieping bevinden zich een keuken en een badkamer, die gezamenlijk gebruikt en schoon gehouden worden. Twee hoofdbewoners functioneren als aanspreekpunt en coördinator. Het zelfstandig en toch gezamenlijk wonen biedt mogelijkheden voor het leggen van contacten, voor gesprekken, gezamenlijke maaltijden en een heleboel gezelligheid. Belangrijk is dat alle bewoners christenen zijn; deze gemeenschappelijke factor geeft een onderlinge verbondenheid en vertrouwdeheid. Belangstellenden kunnen bij het bestuur van de ESJR een aanmeldingsformulier en een folder over het huis aanvragen. Adres secretariaat: mevrouw H. de Hek-Duijs, Oppland 13, 2905 AN Capelle a/d IJssel, tel. 010-4505842.

Eindhoven: Interkerkelijke Stichting Evangelisch Centrum Koenraad (ISECK)
Doelstelling van onze stichting is het bieden van een christelijke woonomgeving

aan jongeren in de leeftijdsgroep van 17 tot 25 jaar, met name in de fase van overstap van ouderlijk huis naar zelfstandigheid. ISECK biedt de mogelijkheid tot gezamenlijke kamerbewoning aan jonge mensen, die zich erop richten om in hun levensstijl hun christen-zijn tot uitdrukking te brengen. De woongroep bouwt zelf de vorm op waarin de doelstelling gestalte krijgt. De hoofdbewoners zijn daarbij stimulator en coördinator. Het bestuur volgt op afstand, maar met belangstelling wat er uit komt. Jonge mensen in hun ontwikkeling zoeken soms steun en kunnen die – in beperkte mate – verwachten bij huisgenoten, hoofdbewoner of bestuur. We beschikken over twee panden in Eindhoven. In de Hoogstraat wonen 12 jongeren en 8 in de Cyclamenstraat. In beide huizen is de samenstelling van de woongroep heel gevarieerd; meisjes en jongens, diverse kerkelijke groeperingen, diverse opleidingen en werkende jongeren. We streven naar een evenwicht tussen een voldoende lange woonperiode zodat gemeenschapszin zich kan ontwikkelen, en toch voldoende doorstroming, zodat we ook jaarlijks aan nieuwkomers een woongelegenheid kunnen bieden. Het huurcontract heeft in eerste instantie een looptijd van twee jaar; in overleg met het bestuur kan tot verlenging worden besloten. Over de toelating wordt beslist door een commissie, die bestaat uit de bestuurscontactpersoon voor het betrokken huis, de secretaris en de hoofdbewoner. Als tussen kandidaten moet worden gekozen, geeft een lage leeftijd en een grote afstand tot het ouderlijk huis de doorslag. Contactpersoon is de secretaris: J.G. Bok, De Bleker 31, 5506 BA Veldhoven; tel. 040-2533287.

Zwolle

De studentenhuusvesting is in 1985 opgezet door de Christelijk Gereformeerde Kerk en de Nederlands Gereformeerde Kerk II, beide te Zwolle en beschikt over 16 zit-/slaapkamers, alle voorzien van keuken (incl. kookplaten en koelkast). Toewijzingscriteria: levensovertuiging, leeftijd (vanaf 17 jaar) en afstand ouderlijk huis – opleiding. Informatie/opgave: S.D.J.Z., mevrouw Else Hultink, Tichelmeesterlaan 86, 8014 LD Zwolle, tel. 038-4661704.

Onder andere(n)

Zout der aarde

Korte cursus praktische evangelisatie
– Onze motivatie tot evangelisatie
– Missiologische grondvragen

- De werfkracht van de christelijke gemeente
- Missionair-diaconale werkvormen in de praktijk

Deze elementen komen aan de orde in de avondcursus praktische evangelisatie. De cursus is bedoeld voor ambtsdragers en gemeentelieden, die in hun dagelijks leven getuigen willen zijn. Vanuit een bijbels-theologische fundering wordt toegewerkt naar de praktijk. De cursus wordt gehouden op maandagavond 9, 15 en 22 april 1996 in de Christelijk Gereformeerde Kerk te Papendrecht. Aanvang: 19.30 uur. Kosten: f 90,- per persoon, f 165,- per echtpaar. De avonden worden verzorgd door stafleden van De Wittenberg en enkele gastsprekers.

Daadkrachtig geloven

Korte cursus over diakonaat

- Bijbelse grondlijnen voor diakonaat
- Visie op de diaconale gemeente
- Diaconale werkvormen
- Diakonaat in de praktijk

Deze elementen komen aan de orde in de avondcursus Diakonaat. De cursus is bedoeld voor ambtsdragers en gemeentelieden, die in hun dagelijks leven dienstbaar willen zijn aan hun naaste. Vanuit een bijbels-theologische fundering wordt toegewerkt naar de praktijk. De cursus wordt gehouden op dinsdagavond 9, 16 en 23 april 1995 in het gebouw van De Wittenberg te Zeist. Aanvang: 19.30 uur. Kosten: f 90,- per persoon, f 165,- per echtpaar. De avonden worden verzorgd door stafleden van De Wittenberg en enkele gastsprekers.

Open Dag op De Wittenberg

20 april 1996

De Wittenberg, Christelijke Hogeschool en Toerustingscentrum, houdt op zaterdag 20 april aanstaande Open Huis. Als je geïnformeerd wilt worden over een van de opleidingen van De Wittenberg in Zeist, ben je vanaf 10.30 uur van harte welkom voor een kop koffie. Om 10.45 uur begint een afwisselend programma met o.a. een introductieles, een rondleiding en een bijdrage van enkele (oud-)studenten over de verschillende dagopleidingen van De Wittenberg:

- een erkende HBO voor godsdienstonderwijs, kerkelijk en missionair werk
- een Eenjarige Bijbelschool
- een Opleidingsjaar Zending en Evangelisatie

Ook is het mogelijk een dag mee te lopen en zo kennis te maken met het leren en leven op De Wittenberg, met het lesprogramma, de studenten, docenten en stafleden. Bel dan wel even voor een afspraak. Voor meer informatie: Krake-

lingweg 10, 3707 HV Zeist. Telefoon:
030-6924166.

Conferentie vluchtelingenwerk en de christelijke gemeente

Zaterdag 11 mei 1996 houden de Arabische WereldZending, EAS-Holland, Evangelie en Moslims, Gospel for Guests en ZOA-Vluchtelingenzorg een conferentie voor christenen die met vluchtelingen te maken hebben. De hoofdlesing wordt verzorgd door de heer G. Nijhuis van ZOA-Vluchtelingenzorg en gaat over 'interculturele communicatie'. Workshops gaan o.a. over communicatie met het AZC/OC en communicatie met de politiek. Plaats: kerkelijk centrum 'Rehoboth', Gasthuisstraat 5 te Barneveld (naast de Veluwehal). Tijd: 10.00-15.15 uur. De toegang is vrij. Folder met uitvoerige informatie bij 'Evangelie en Moslims', 033-4611949.

Vereniging van Christen- Historici VCH

Cuius regio eius religio? Over de relatie tussen religie en regio tegen de achtergrond van de geschiedenis van Nederland

De Vereniging van Christen-Historici organiseert op zaterdag 20 april 1996 van 10 tot 16 uur haar jaarlijkse studiedag in pabo De Driestar, Bleulandweg 492 te Gouda. *Cuius regio eius religio*, wiens gebied diens godsdienst. Tijdens de godsdienstoorlogen van de 16e eeuw bleek dit motto in veel gevallen een praktische oplossing te zijn. Het verkaart ten dele waarom Zuid-Europa, Frankrijk, Beieren en Oostenrijk rooms-katholiek bleven, terwijl Engeland, Schotland, Skandinavië en een aantal Duitse vorstendommen protestant werden. Het leek de VCH een goede titel van een studiedag over de vraag naar een verband tussen reli-

gieuze en regionale verschillen in de Nederlandse geschiedenis. Dit verband is in het verleden al vaker gelegd. Volgens de inmiddels al klassieke *protestantiseringsthese* was de verbreiding van de reformatie in de Nederlanden van de 16e eeuw afhankelijk van de regionale situatie. Ook zijn er theorieën ontwikkeld ter verklaring van de *Bible belt* de gordel van protestantse orthodoxie van Zeeland tot Overijssel. Verder is het opvallend dat de Vrijmaking van 1944 vooral in het noorden van Nederland plaatsvond. Tenslotte kan men zich afvragen waarom de Afscheiding in de Alblasserwaard voornamelijk beperkt blijft tot de randgebieden langs de rivieren, terwijl de Hervormde Kerk in het hart gewoon voortbestaat. Op de studiedag wordt van gedachten gewisseld over mogelijke theorieën die de genoemde ontwikkelingen verklaren. Of is de godsdienst ook in zijn historische vorm een autonome factor? Hierover komen de volgende sprekers aan het woord:

- dr. A. Vos (theoloog, Rijksuniversiteit Utrecht): *Een verband tussen religie en regio?*
- dr. H. Knippenberg (sociaal-geograaf, Universiteit van Amsterdam): *De religieuze kaart van Nederland*
- dr. A. Bergsma (historicus, Fryske Akademy): *Ontkerstening in Friesland*
- dr. C.S.L. Janse (socioloog, hoofdredacteur Reformatorisch Dagblad): *Cuius regio eius religio?* (bevindelijk gereformeerden en regionale verscheidenheid).

Dagvoorzitter is dr. R. Kuiper (voorzitter VCH). De ochtend- en middaglezingen worden afgesloten met discussie. Deelname is mogelijk door overmaking van f 30,- (inclusief lunch) op giro 2664113 van de penningmeester van de VCH te Veendam, onder vermelding van Studiedag 1996. Voor meer persinformatie: drs. G.J.A. Raven, 033-4808639. Postbus 24062, 3502 MB Utrecht. Giro 2664113 t.n.v. penningmeester VCH.

*Geloofd zij God met diepst ontzag!
Hij overlaadt ons dag aan dag
met zijne gunstbewijzen.*

Bedroefd, maar op Zijn tijd, heeft de HERE plotseling in Zijn heerlijkheid opgenomen mijn lieve man, onze zorgzame vader, groot- en overgrootvader

Gerrit Hendrik van der Kruk

echtgenoot van Maria Suzanna van der Kaaij

op de leeftijd van 80 jaar.

M.S. van der Kruk-van der Kaaij

Janny en Nic

Cobie en Jack

Nelly en Ton

Ina

Ria en Ed

Klein- en achterkleinkinderen

2681 BS Monster, 14 maart 1996
Molenstraat 42

De dienst van Woord en Gebed is gehouden op dinsdag 19 maart in de aula van de Algemene Begraafplaats, Molenstraat 141E te Monster, waarna de begrafenis aldaar heeft plaatsgevonden.

„Christus is opgewekt uit de doden, als eersteling van hen, die ontslapen zijn.”

1 Cor. 15:20

Gemeente en Kerkeraad van de Nederlands Gereformeerde Kerk te Groningen (Tehuisgemeente) zijn geschokt en bedroefd door het plotseling overlijden van

TINEKE ROOSJEN

Zij heeft in de afgelopen decennia een grote plaats ingenomen in onze gemeente en is ons voorgedaan, toegewijd en trouw in haar werk als ouderling, een naaste voor velen met wie zij contact onderhield; in alles betrokken op Gods komend Koninkrijk. In ons hart zijn gevoelens van dankbaarheid en ontroering.

Groningen, 14 maart 1996

Namens Gemeente en Kerkeraad,
G.P. de Boer, praeses
J.W. Keizer, scriba

MARRIAGE ENCOUNTER
"EEN WEG VOOR SAMEN"

Als je van elkaar houdt...

maak je tijd voor echte communicatie.

Stichting Prot. **Marriage Encounter** organiseert weekends voor echtparen, die hun relatie willen verfrissen en verdiepen. Al voor tientallen Ned. Geref. echtparen was het deelnemen een bijzondere belevenis. Voor het weekend van 31 mei – 2 juni zijn nog enkele plaatsen open.

Inlichtingen en aanmelding tel. 0115-561333

wat wij graag willen doen:

**Financiële
adoptie
van
kinderen**

**In een tehuis
voor f 65,--
per maand**

**In een
dagcentrum
voor f 30,--
per maand**

**Bel ons nu!
0529-
455907**

stichting

redt een kind

Papaverstraat 19, 7731 VS Ommen, Tel. 0529-455907
Postbank: 1599333 tnv Stichting Redt een Kind te Ommen
Bank: ABN/Amro te Doorn rek. nr. 37.73.32.860

HELP EVA IN INDIA

STORT NÚ OP GIRO 41 400

Vanaf Internationale Vrouwendag tot Moederdag voert TEAR fund actie voor kansarme vrouwen in India. Minimaal f 100.000,- is nodig voor sociaal-economische hulp, rechtsbijstand en pastorale zorg. Stort nu uw bijdrage en/of vraag de actiefolder aan!

De actie wordt aanbevolen door o.a.:

Nel Benschop

Luit. Kol. A.M. Bosshardt

Elly Zuiderveld

Marleen Ramaker

Noor van Haaften

- ☐ Stuur mij de actiefolder 'Kom op voor Eva in India'
- ☐ Ik wil de India Vrouwen-actie financieel ondersteunen. Stuur mij uw betalingsinformatie. *)
- ☐ Ik heb f _____,- * gestort op giro 41400 o.v.v. India Vrouwen-actie. Stuur mij wel/niet de gratis actie-CD

**) Bij een bijdrage vanaf f 25,- kunt u de gratis India-actie-CD van Nina Åström aanvragen!*

Naam: _____

Adres: _____

Postcode/Plaats: _____

Stuur deze bon (in ongefrankeerde envelop) naar:
TEAR fund, Antwoordnummer 1040, 3970 VB Driebergen.

TEAR fund

evangelische partners in hulp & ontwikkeling

....

ngj

De Stichting Nederlands Gereformeerd Jeugdwerk zoekt voor de Redactie van Verkenning

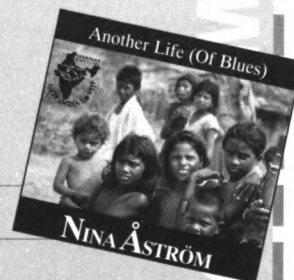
Redactieleden

Je taak bestaat uit het benaderen van auteurs, het onderhouden van contacten met auteurs, het inbrengen van ideeën en het schrijven van artikelen. Als redactielid ben je verantwoordelijk voor een reeks artikelen per jaar; zelf geschreven of van een door jou benaderde auteur.

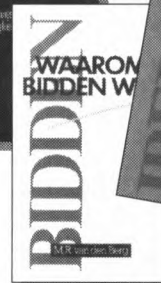
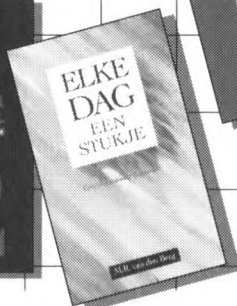
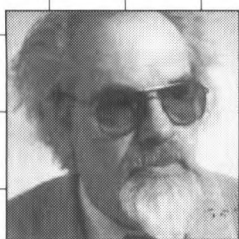
Wat wij vragen:

- Kunnen dragen van verantwoordelijkheid
- Lef en overtuiging bij de benadering van potentiële auteurs
- Eigen initiatief
- In staat zijn ook zelf artikelen te schrijven
- Bereidheid taak voor een periode van 3 jaar op je te nemen
- Bereidheid drie (zaterdagse) vergaderingen per jaar bij te wonen
- Betrokkenheid bij de Ned.Geref. Kerk en het jeugdwerk
- Leeftijd maximaal ongeveer 24 jaar

Wanneer jij jezelf hierin herkent, neem dan contact op met Nico Hollestelle, Brouwerij 19, 3621 AD, Breukelen, tel 0346-250253.

BOEKEN VAN MEINT VAN DEN BERG

NIEUW

Samenscholen tegen de wind

Een bundel gedichten vol ontroering, spanning en humor met een verrassende kijk op het kerkelijk leven. 95 blz. paperback **f 19,90**

De brief aan de Hebreeën

Over de superioriteit van het nieuwe verbond

De brief aan de Hebreeën is geen gemakkelijke brief. Dit bijbelstudieboek laat zien welke betekenis deze brief voor ons heeft.

188 blz. paperback **f 29,50**

Elke dag een stukje

een thematisch dagboek

Dit dagboek is geschreven voor hen die in een kort, rustig moment zich willen laten verkwikken bij Bijbelse bronnen.

181 blz. paperback **f 28,90**

Ik ben gedoopt

Dit prachtig geschenkboek bevat naast veel Bijbelse informatie over dopen ook boeiende afbeeldingen rond het thema 'dopen'.

72 blz. gebonden **f 37,50**

Wisselgeld

De gedichten en liederen in deze bundel verschillen niet slechts in leeftijd, maar ook in inhoud en thematiek. Voor elk moment is er een overdenking.

77 blz. paperback **f 17,90**

Twee stoelen

tien verhalen

In deze verhalen komen op een verrassende manier thema's aan de orde als vervreemding, eenzaamheid, angst en schuld.

187 blz. paperback **f 30,90**

Opgediept/Opgegraven

(gebundelde artikelen)

Boeiende artikelen over Bijbelse onderwerpen en zienswijzen. Deze boeken kunnen uitstekend dienen als voorstudiemateriaal bij thematische Bijbelstudie.

ca. 105 blz. paperback **f 23,90 p.s.**

Uitkijken voor het raam

Een roman over een weduwnaar in een bejaardentehuis. Met zijn omgeving onderhoudt hij weinig contact. Het sterkst ervaart hij nog een band met een meeuw die van tijd tot tijd voorbijvliegt.

79 blz. paperback **f 18,90**

Beeldsprakig

het onderwijs van Jezus in gelijkenissen

Gelijkenissen lenen zich er uitstekend voor bij wijze van beeldspraak iets te belichten. De schrijver heeft geprobeerd hun betekenis voor vandaag scherper in beeld te krijgen.

179 blz. paperback **f 29,50**

Waarom bidden we?

Bidden is tegenwoordig voor velen een weinigzeggende handeling geworden. In dit boek wordt onze houding bekeken en de functie van bidden en aanbidden.

174 blz. paperback **f 30,90**

Bijbellezen

waarom en hoe?

Velen stellen de vraag of de Bijbel ons nog wel iets te zeggen heeft. Sommigen menen dat de Bijbel verouderd is, anderen herkennen het niet in geloofservaringen. De schrijver geeft inzicht in de Bijbel als goddelijk én als menselijk boek.

103 blz. paperback **f 21,90**

KOK VOORHOEVE

1500 MvdB

